

**KTO KARATAY ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
DİSİPLİNLER ARASI İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANABİLİM DALI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**MESLEK VE TEKNİK ANADOLU LİSESİNDE İTFAİYECİLİK VE YANGIN
GÜVENLİĞİ ALANINDA OKUYAN ÖĞRENCİLERİN İŞ SAĞLIĞI VE
GÜVENLİĞİ DÜZEYLERİNİN ÖLÇÜLMESİ: KONYA İLİ ÖRNEĞİ**

Ali GİRAY

Yüksek Lisans Tezi

**KONYA
Mart 2023**

MESLEK VE TEKNİK ANADOLU LİSESİNDE İTFAİYECİLİK VE YANGIN
GÜVENLİĞİ ALANINDA OKUYAN ÖĞRENCİLERİN İŞ SAĞLIĞI VE
GÜVENLİĞİ DÜZEYLERİNİN ÖLÇÜLMESİ: KONYA İLİ ÖRNEĞİ

Ali GİRAY

KTO Karatay Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Disiplinler Arası İş Sağlığı ve Güvenliği Tezli Yüksek Lisans Programı

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hüseyin Bekir YILDIZ

Konya
Mart 2023

BİLDİRİM

Enstitü tarafından onaylanan Yüksek Lisans tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını basılı veya dijital biçimde arşivleme ve aşağıda belirtilen koşullar dahilinde erişime açma iznini KTO Karatay Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle, Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak ve gelecekteki çalışmalar (makale, kitap, lisans, patent vb.) için tezimin tamamının veya bir bölümünün kullanım hakları yalnızca bana ait olacaktır.

Tezimin bütünüyle kendi çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izinle kullanılması zorunlu olan kaynakları, yazılı izin alarak kullandığımı ve istenildiğinde izinlerin suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayımlanan “Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge” kapsamında, tezim, aşağıda belirtilen koşullar haricince, YÖK Ulusal Tez Merkezi ve KTO Karatay Üniversitesi Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

Enstitü / Fakülte Yönetim Kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir.¹

Enstitü / Fakülte Yönetim Kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren en fazla 6 ay ertelenmiştir.²

Tezimle ilgil

27 Mart 2023

Ali GİRAY

¹ MADDE 6(1) Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

² MADDE 6(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

³ MADDE 7(1) Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

⁴ MADDE 7(2) Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

ETİK BEYAN

KTO Karatay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez/Proje Hazırlama ve Yazım Kurallarına uygun olarak Prof. Dr. Hüseyin Bekir YILDIZ danışmanlığında tarafımdan üretilen bu tez çalışmasında; sunduğum tüm veri, enformasyon, bilgi ve belgeleri bilimsel etik kuralları çerçevesinde elde ettiğimi, tüm değerlendirme, analiz, bulgu ve sonuçları bilimsel usullere uygun olarak sunduğumu, tez/proje çalışmasında yararlandığım kaynakların tümüne bilimsel normlara uygun biçimde atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, tezimin/projemin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

27 Mart 2023

Ali GİRAY

*Bu alışma;
Hayatlarımı, İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları Nedeniyle Kaybeden, Yaralanan İtfaiye
Erleri ve Ailelerine İthaf Edilmiştir.*

TEŞEKKÜR

Tezimin hazırlanması sürecinde bana yol gösteren değerli katkılarını esirgemeyen danışmanım Prof. Dr. Hüseyin Bekir YILDIZ'a teşekkürlerimi sunarım.

Tezimin en önemli aşaması olan Yüz Yüze veri toplama sürecinde (anket çalışması) katkı sağlayan Kozağaç Karatay Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, idare, öğretmen ve anketlere özveriyle cevaplayan öğrencilerde teşekkür ederim.

Tez çalışmam sürecinde bana her zaman olduğu gibi bu süreçte de destek veren kıymetli eşim Esmâ GİRAY'a ve çalışmalarımın zaman ayıramadığım çocuklarım Ahmet Efe ve Metehan'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Mart, 2023

Ali GİRAY

ÖZET

Ali GİRAY

Meslek ve Teknik Anadolu Lisesinde İtfaiyecilik ve Yangın Güvenliği Alanında Okuyan Öğrencilerin İş Sağlığı ve Güvenliği Düzeylerinin Ölçülmesi: Konya İli Örneği
Yüksek Lisans Tezi
Konya, 2023

İş sağlığı ve Güvenliği (İSG) kavramının temelindeki düşünce, yaşam güvenliğidir. İş sağlığı ve güvenliği uygulamalarıyla iş göreni sosyal, ruhsal ve bedensel olarak en iyi seviyeye çıkarmak, var olan sağlık seviyesini korumak ya da iyileştirmek, işçilerin çalışma şartları nedeniyle sağlığına zarar verecek unsurlardan ve oluşması olası tehditlerden korumak olarak da ifade edilebilir. Bu çalışmada Konya Meslek ve Teknik Anadolu Lisesinde itfaiyecilik ve yangın güvenliği alanındaki öğrencilerin iş sağlığı ve güvenliği seviyeleri değerlendirilmiştir. Araştırmada, nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Konya ilinde Kozağaç Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde öğrenim gören 89 öğrenci oluşturmaktadır. Bu alanı seçmemizin nedeni, İtfaiyecilik ve Yangın Güvenliği Alanında Okuyan Öğrencilerin İş Sağlığı ve Güvenliği Düzeylerinin Ölçülmesidir. Anketin veri toplama aşaması, Google Forms aracılığı ile online olarak uygulanmıştır. Çalışmada kullanılan anket formu beşli Likert düzeyinde hazırlanmış, 28 madde ve iki alt bölümden oluşmaktadır. Verilerin analizi SPSS (23) programı ile yapılmış ve %95 güven düzeyi ile çalışılmıştır. Analiz sonuçlarına göre sınıf düzeyi grupları arasında İş Sağlığı ve Güvenliği Bilgi Düzeyi puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark belirlenmemiştir. Cinsiyet grupları arasında İş Sağlığı ve Güvenliği Bilgi Düzeyi puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır. İş kazasından son anda kurtulanların İş Sağlığı ve Güvenliği Bilgi Düzeyi puanı böyle bir durum ile karşılaşmayanlara göre daha yüksektir. Öğrencilerin iş sağlığı ve güvenliğini daha çok önemsemeleri adına örneklerin gösterilmesi son derece önemlidir. Direkt insan sağlığını tehdit etmesi dolayısı ile ihmal edilmemesi gereken bir konudur. Öğrencilerin bilinçlenmesi için iş kazalara yönelik görsel ve videolar gösterilerek daha fazla bilgi sahibi olmaları sağlanabilir. Öğrencilerin İş Sağlığı ve Güvenliği Düzeylerinin artması için İş Sağlığı ve Güvenlik dersinin teorik olarak anlatılması yerine uygulamalı ders olarak verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler

İş Sağlığı, İş Güvenliği, Bilgi Düzeyi, Meslek ve Teknik Anadolu Lisesi, İtfaiyecilik ve Yangın Güvenliği

ABSTRACT

Ali GİRAY

Measuring Occupational Health and Safety Levels of Students Studying in the Field of Firefighting and Fire Safety in Vocational and Technical Anatolian High School: The Case of Konya
Master's Thesis
Konya, 2023

The idea at the heart of the occupational health and Safety (OSH) concept is life safety. It can also be expressed as improving the employee to the best level socially, spiritually and physically with occupational health and safety practices, maintaining or improving the existing health level, protecting workers from elements that will harm their health due to working conditions and possible threats. In this study, the occupational health and safety levels of students in the field of firefighting and fire safety at Konya Vocational and Technical Anatolian High School were evaluated. In the research, relational screening model, one of the quantitative research patterns, was used. The sample of the research consists of 89 students studying at Kozağaç Vocational and Technical Anatolian High School in Konya province. The reason we chose this field is to Measure the Occupational Health and Safety Levels of Students Studying in the Field of Firefighting and Fire Safety. The data collection phase of the survey was carried out online via Google Forms. The questionnaire form used in the study was prepared at the five-point Likert level and consists of 28 items and two sub-sections. The analysis of the data was carried out with the SPSS (23) program and it was studied with a 95% confidence level. According to the results of the analysis, there was no statistically significant difference between the grade level groups in terms of Occupational Health and Safety Knowledge Decency score. There was no statistically significant difference between the gender groups in terms of Occupational Health and Safety Knowledge Decency score. The Occupational Health and Safety Knowledge Level score of those who survived an occupational accident at the last moment is higher than those who did not encounter such a situation. It is extremely important to show examples in order for students to pay more attention to occupational health and safety. It is an issue that should not be neglected because it directly threatens human health. In order for students to become aware, they can be provided with more information by showing visuals and videos related to work accidents. In order to increase the Occupational Health and Safety Levels of students, it is recommended that the Occupational Health and Safety course be given as a practical course instead of being explained theoretically.

Keywords

Occupational Health, Occupational Safety, Knowledge Level, Vocational and Technical Anatolian High School, Firefighting and Fire Safety

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
ETİK BEYAN	iii
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar DİZİNİ	x
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xi
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xiii
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1. İşçi Sağlığı Kavramı.....	3
2.2. İş Güvenliği Kavramı.....	5
2.3. İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramı.....	5
2.3.1. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Gelişimi.....	8
2.3.2. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Amacı	10
2.3.3. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Önemi.....	13
2.4. İş Sağlığı ve Güvenliği İle İlgili Yasal Düzenlemeler	13
2.5. İş Kazası ve Meslek Hastalığı	15
2.5.1. İş Kazası	15
2.5.2. Meslek Hastalığı.....	15
2.6. İş Sağlığı ve Güvenliği Farkındalığı	16
2.7. Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği	17
2.8. İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi.....	18
2.8.1. İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitiminin Önemi.....	19
2.8.2. Mesleki Eğitimde İSG Eğitiminin Faydaları.....	22
3. YÖNTEM.....	24
3.1. Araştırmanın Modeli	24
3.2. Evren ve Örneklem	24
3.3. Veri Toplama Araçları	24
3.4. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi.....	25

4. BULGULAR VE TARTIŞMA	26
4.1. Bulgular.....	26
4.2. Tartışma.....	57
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	60
KAYNAKÇA.....	62
EKLER	66
ÖZGEÇMİŞ	70

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Demografik Bilgiler	26
Tablo 2. Betimleyici istatistikler	28
Tablo 3. Anket puanlarına katılma durumları	29
Tablo 4. Anket puanının katılımcıların sınıf düzeyleri bakımından karşılaştırılması.....	55
Tablo 5. Anket puanının katılımcıların cinsiyetleri bakımından karşılaştırılması.....	56
Tablo 6. Anket puanının katılımcıların iş kazasından son anda kurtulma durumları bakımından karşılaştırılması	56

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. İşçi sağlığı bakımından dikkat edilmesi gerekenler.....	4
Şekil 2. İş sağlığı ve güvenliğinin temel amaçları	12
Şekil 3. İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili kanunlar	14
Şekil 4. Sınıf dağılım grafiği.....	27
Şekil 5. Cinsiyet dağılım grafiği	27
Şekil 6. İş kazasından son anda kurtulma durumu grafiği	28
Şekil 7. Soru 1 İş sağlığı ve güvenliği hakkındaki sorunların benim değil, yöneticilerin problemi olduğunu düşünüyorum	32
Şekil 8. Soru 2 ve Soru 3'ün karşılaştırılması.....	33
Şekil 9. Soru 4 Bazı durumlarda işin yapılması için risk almanın zorunlu olduğunu düşünüyorum.....	34
Şekil 10. Soru 5 ve Soru 6'nın karşılaştırılması.....	35
Şekil 11. Soru 7 İş kazaları ve meslek hastalıklarının büyük bir çoğunluğu önlenemez 35	
Şekil 12. Soru 8, Soru 9 ve Soru 10'un karşılaştırılması	36
Şekil 13. Soru 11 Dersteki başarımızın iş güvenliğinden daha önemli olduğunu düşünüyorum.....	37
Şekil 14. Soru 12 Tehlikeli bir olayla karşılaşma olasılığımıza karşı önceliğim kendi sağlığımdır	38
Şekil 15. Soru 13 Tehlikeli bir olayla karşılaşma olasılığımıza karşı okulumuzda her türlü önlem alınmıştır.....	39
Şekil 16. Soru 14 Kişisel Koruyucu Donanım (KKD) kullanmanın gerekliliğine inanıyorum ama acil işlerde KKD kullanmadığım oluyor.....	40
Şekil 17. Soru 15 Okulda kullandığım iş ekipmanlarının güvenlik konusunda yetersiz olduğunu düşünüyorum	41
Şekil 18. Soru 16 İSG konusunda aldığım eğitimlerin çalışma hayatımda faydalı olmayacağını düşünüyorum	42
Şekil 19. Soru 17 Yaptığım işle alakalı güvenlik kurallarını anlıyorum	43
Şekil 20. Soru 18 Okuldaki makine ve teçhizatlar da herhangi bir arıza meydana geldiğinde kendim düzeltmeye çalışırım	44
Şekil 21. Soru 19 Çalıştığım alandaki güvenlik sorunlarıyla baş edebiliyorum	45
Şekil 22. Soru 20 Arkadaşlarımla birbirimizin güvenliğine özen göstermiyoruz.....	46

Şekil 23. Soru 21 Tehlikeli davranışları kaza oluşmadığı sürece önemsemiyoruz	47
Şekil 24. Soru 22 İş zamanında tamamlayabilmek için güvenlik kurallarını dikkate almıyoruz	48
Şekil 25. Soru 23 İş programı yoğun olsa bile risk almayı asla kabul etmiyorum	49
Şekil 26. Soru 24 Çalışanlar olarak, riskleri kaçınılmaz olarak kabul ediyoruz.....	50
Şekil 27. Soru 25 İş güvenliği konusunda periyodik yapılan değerlendirmelerin bize ciddi tehlikeleri ortaya çıkarmada yardımcı olduğunu düşünüyorum	51
Şekil 28. Soru 26 İş güvenliği eğitiminin anlamsız olduğunu düşünüyorum	52
Şekil 29. Soru 27 İş güvenliği için ön planlama yapmanın anlamsız olduğunu düşünüyorum.....	53
Şekil 30. Soru 28 İş güvenliği uygulamasının önemli ve yaygın olmasını sağlayacak unsurun, kurallara uyulması için yapılan baskı olduğunu düşünüyorum	54
Şekil 31. İş kazasından son anda kurtulan ve kurtulmayanların iş sağlığı ve güvenliği bilgi düzeyi ortalamaları	57
Şekil 32. Soru 2 ve Soru 3'ün karşılaştırılması.....	57
Şekil 33. Soru 5 ve Soru 6'nın karşılaştırılması.....	58
Şekil 34. Soru 8, Soru 9 ve Soru 10'un karşılaştırılması	59

KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltma

ILO

İSG

MTEGM

WHO

Açıklama

Uluslararası Çalışma Örgütü

İş sağlığı ve Güvenliği

Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü

Dünya Sağlık Örgütü

1. GİRİŞ

İçinde bulunduğumuz dönemin toplumlarında iş güvenliği ve sağlığı, insana verilen önemin ve değerın sonucunda devamlı olarak gelişmeye uygun bir bilim dalı haline gelmiştir. İş sağlığı ve güvenliğinin temel hedefi; meslek hastalıkları ve iş kazalarından çalışanların etkilenmesinin önüne geçmek ve daha güvenli koşullarda çalışmalarına imkan vererek, işin çıktısı olan hizmet ya da ürün kalitesini artırmaktadır. Fakat Türkiye’de ve dünyada söz konusu hedefe ulaşmak her zaman mümkün olmamaktadır.

Ülkemizde iş sağlığı ve güvenliği faaliyetleri noktasında son derece fazla mevzuat vardı. Buna karşın ilgili mevzuatların uygulanabilirliği yoktur. Ek olarak mevzuatların uygulanmasının denetlenmesinde, devlet denetim mekanizmaları yeterli ve etkili değildir. Dikkate alınmayan yasal maddeler, uygulanmayan yönetmelikler ve Anayasa’ya uymayan uygulamalar varken sosyal hukuk devletinin yeteri kadar öne çıkartılmadığı görülür (Yurtçu, 2015).

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve kurumların görevlerini doğru olarak yapamadığı, iş yerlerinde yönlendirme ve denetimlerin eksik olduğu, mevcut uygulamaların da yeterli düzeyde olmadığı bilinmektedir. Farklı iş alanlarında devamlı can kayıplarıyla neticelenen meslek hastalıkları ve iş kazaları ile karşılaşmaktadır (Hatipoğlu, 2006).

Meslek hastalıkları ve iş kazalarının ekonomiye getirdiği yükün, önceden alınması gereken güvenlik ve sağlık tedbirlerinin getireceği yükten daha fazla olduğu bir gerçektir. Meslek hastalıkları ve iş kazaları neticesindeki maliyetlerin hesabı yapılırken görünmeyen maliyetlerin de dikkate alınması gerekir (Güngör, 2017). Ülkelerin ekonomik rahatlığı bakımından insan kaynaklarının verimli olarak ele alınması, iş güvenliği ve sağlığı uygulamalarının etkili olarak uygulanmasıyla ilgilidir (Hatipoğlu, 2006).

Türkiye’deki meslek hastalıkları ve iş kazalarının en önemli sebeplerinden biri eğitimsizliktir. Bireyler mevzuatlar, donanım ve bilgi noktasında yeteri kadar eğitilmiş değildir. Bu yüzden güvenli ve sağlıklı bir iş ortamı meydana gelmez. İş güvenliği ve

sağlığı sorunları, bireylerin farkındalık düzeylerinin artırılması ve bilinçli hale getirilmeleri ve toplumdaki iş güvenliği ve sağlığı kültürünün oluşturulmasıyla mümkün olur (Yurtçu, 2015). Bu ise eğitimle gerçekleşebilecek bir durumdur. Bu kapsamda okullarda iş güvenliği ve sağlığı alanında derslerin verilmesi gerekir. Bu araştırmada Konya Meslek ve Teknik Anadolu Lisesinde itfaiyecilik ve yangın güvenliği alanındaki öğrencilerin iş sağlığı ve güvenliği seviyeleri değerlendirilmiştir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. İşçi Sağlığı Kavramı

Çalışanın iş yerindeki çalışma şartlarından veya kullanılan ekipmanlardan kaynaklı risklerden izole edilen veya ilgili risklerin en alt seviyede olduğu bir işletmede sağlıklı ve güvenli olarak işinin yapması, işçi sağlığını belirtir. Meslek hastalığı ise belli bir zaman periyodunda yinelenen bir nedenle meydana gelir. Çalışanların vücut bütünlüğü bazında, sadece fiziksel bakımdan sağlıklı olmaları yeterli kabul edilmez. Esas olarak vücut bütünlüğünde bireyin fiziksel sağlığından daha çok, çalışanların ruhsal, yani psikolojik bakımdan da sağlık durumlarının korunması, vücut bütünlüğü bakımından önem taşır. Bundan dolayı ruhen ve bedenen çalışanların her bakımdan tam bir iyilik hali içinde olmaları, iş sağlığındaki temel prensip olarak kabul edilir (Alkan, 2017).

Tüm meslek gruplarında çalışanların sağlıklarını bedensel, ruhsal ve sosyal olarak en üst seviyede tutmak, çalışma şartlarını ve üretim araçlarını sağlığa uygun hale getirmek gerekir. İş yerinde düzen ve temizlik, kazaların önemli kısmını engelleyen önemli bir etken olarak dikkat çeker. İstenen temizliğin ve kurulu düzenin yeterli ve sürekli olması, yapılacak kontrol ve çalışmalarla mümkün olur. Bunun için aşağıda yer alan şekilde hususlara dikkat edilmesi gerekir (MEGEP, 2014).

Şekil 1. İşçi sağlığı bakımından dikkat edilmesi gerekenler (MEGEP, 2014)

2.2. İş Güvenliği Kavramı

İş güvenliği; çalışan kişilerin iş yerinde, işin icra edilmesi sırasında oluşan risklerden, ruhen ve bedenen zarar görmemeleri için alınması gerekli olan tıbbi, teknik ve benzeri her türden önlemlerin yer aldığı sistematik çalışmalardır. Söz konusu tanımlamadan da anlaşılacağı üzere iş güvenliği, çalışanların teknik bakımdan kendilerini koruması gerekliliğini de içerir. Bunun yanında iş yerindeki risklerin belirlenerek risklerle mücadele bölümünde hangi türden engelleyici ve düzeltici tedbirlerin alınması gerektiği hususu, iş güvenliğinin temel konuları içinde bulunur (Varan, 2022).

Bir diğer tanıma göre ise iş güvenliği; işçilerin, iş yerinde, işin yapılmasıyla alakalı şekilde oluşan tehlikelerden, hem çalışma alanı içinde hem de çalışma alanı dışında oluşan ruhsal ve bedensel açıdan zarar görmemeleri için alınması zorunlu tıbbi, teknik ve hukuki tedbirleri sağlamaya yönelik sistemli ve bütünsel çalışmalardır (Balkır, 2012).

İş yerindeki iş güvenliği ve sağlığı tedbirlerinin alınabilmesinin, meslek hastalıkları ve iş kazalarının engellenmesinde bir uzmanlık problemi olduğu, bilhassa mühendislik ve tıp bilimleri ile yakın ilişkisinin bulunduğu bir gerçektir. Bundan dolayı iş sağlığı ve güvenliği mevzuatında, kısaca iş sağlığı ve güvenliği profesyonelleri şeklinde isimlendirilen, iş yeri hekimlerinin ve iş güvenliği uzmanlarının iş yerlerinde çalıştırılması zorunlu tutulmuştur (Süzek, 2019).

2.3. İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramı

İlk olarak “iş güvenliği ve iş sağlığı” şeklinde ortaya çıkan ve yalnızca işçilerin iş yerinde güvenli ve sağlıklı bir çalışma ortamına kavuşmasını hedefleyen söz konusu çalışmalar zamanla genişlemiş ve günümüzde “iş sağlığı ve güvenliği” kavramı haline gelmiştir. Söz konusu genişlemede “işçi” yerine “iş” kavramının kullanılması, işçinin korunmasına yönelik koruyucu prensibin zedelendiğine dair değerlendirmelere neden olmuşsa da, tersine sanayileşme kaynaklı olarak ekonomik, teknolojik ve insan haklarındaki gelişmelerden etkilenecek, içeriği çok daha geniş olan koruyucu bir anlayışı belirttiği kabul edilmektedir. Zira çalışma sebebiyle iş ortamından ve işten

kaynaklı riskler yalnızca işçileri değil, tüm çalışanları etkiler. Problemin tüm çalışanların ortak problemi olduğunun fark edilmesiyle kavram işçi niteliğiyle sınırlı olmaktan çıkarılmıştır. Ayrıca çalışanın yalnızca iş yeri ile sınırlı kalmaksızın yaşama çevresinde de korunmasının gerektiği şeklindeki görüşler ifade edilmiştir (Kılıkış, 2022).

İş sağlığı ve Güvenliği (İSG) kavramının temelindeki düşünce, yaşam güvenliğidir. Maslow tarafından ortaya atılan “ihtiyaçlar hiyerarşisi” içinde ifade edildiği gibi; insan gereksinimlerinin sonu bulunmaz. İhtiyaçlar giderildikçe bir sonraki ortaya çıkar. Fakat bütün ihtiyaçların ve hakların karşılanabilmesi için ilk olarak yaşama hakkının güvenceye alınması gerekir. Zaten Anayasa’da güvenli ve sağlıklı bir çevrede yaşamanın, bütün vatandaşların en temel hakları olduğu ifade edilir. Endüstrileşmeyle beraber artan iş kazaları, ölümler, yaralanmalar, sakatlıklar ve meslek hastalıkları türünden durumlar, İSG kavramının ortaya çıkmasına neden olmuş, başarıyı elde etmenin temel yolunun insan yaşamına yatırım yapmak olduğu fark edilmiştir (Gül, 2019).

İş güvenliği ve sağlığı uygulamalarıyla iş göreni sosyal, ruhsal ve bedensel olarak en iyi seviyeye çıkarmak, var olan sağlık seviyesini korumak ya da iyileştirmek, işçilerin çalışma şartları nedeniyle sağlığına zarar verecek unsurlardan ve oluşması olası tehditlerden korumak olarak da ifade edilebilir. Bunun için çalışanın, psikolojik ve fiziksel durumlarına göre mesleki becerilerine uygun çalışma ortamlarına koyarak sağlıklı bir yaşam sürmeleri sağlanabilmektedir (Erol, 2015).

İş sağlığı ve güvenliği alanında, çalışan ve üretimle sınırlı kalmaksızın oluşabilecek olgulardan dolayı toplumun tamamını içine alacak şekilde etkilenenlerin, sağlığa zarar verecek bütün nedenlerin çalışma ortamından uzaklaştırılmasının sağlanması gerekir. Hizmet ve üretimin güvenli olarak sürdürülmesinde çalışan sağlığının korunması, risklerin ve tehlikelerin azaltılması ya da tamamen ortadan kaldırılması gerekir. Böylece sistemli kuralların uygulanması ile koruyucu tedbirleri alma esasına dayanır (Cerev, 2018).

İş sağlığı; çalışanların sağlıklarını korumaya ek olarak verimlilik, çalışma motivasyonu, hizmet kalitesi, ulusal ekonomilere katkı verme amacıyla toplumun ve çalışanların genel

yaşam kalitesine katkı vermek olarak tanımlanır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) İş Sağlığı Uzmanlar Ortak Komitesi tarafından 1950’de yapılan toplantıda, iş sağlığı kavramının tanımı 1995’te revize edilmiştir (Atlı, 2015).

Revize edilen tanıma göre iş sağlığı; her türden işte çalışanların sosyal, ruhsal ve fizyolojik olarak tam iyilik durumlarının korunması ve geliştirilmesi, çalışma koşullarından dolayı çalışanların sağlıklarının kaybedilmesinin engellenmesi, çalışma esnasında sağlıklarını negatif olarak etkileyecek unsurlardan korunmaları, onların psikolojik ve fiziksel yapılan uygun olan bir işte yer almalarının sağlanması ve bunun sürdürülebilir olmasıdır. Özet olarak işin çalışana, çalışanın da işe uygunluğunun sağlanmasını hedefler (Sağlık Gözetimi ve Meslek Hastalıkları, 2019).

Diğer bir deyişle iş sağlığı; iş görenlerin sağlık seviyelerini fiziksel, ruhsal ve sosyal olarak en üst seviyede tutma, üretim araçlarını ve çalışma şartlarını sağlığa uygun hale getirme, çalışma alanındaki sağlığa zararlı etkilerden çalışana koruma amacıyla düzenlenen tıp dalıdır (Kişisel Gelişim İş Güvenliği ve İşçi Sağlığı, 2006).

İş güvenliği ve işçi sağlığı konuları birbirinden ayrılmaz bir bütünü meydana getirir. İş güvenliğinin ve iş sağlığının sağlanmasıyla meslek hastalıkları ve iş kazaları kaynaklı mesleki tehlikeler engellenip, çalışanların yaşam ve sağlıklarının korunması ve sürdürülmesi hedeflenir. İşçi sağlığı, sağlıklı bir çalışma ortamı için gerekli sağlık kurallarını içerir. İş güvenliği ise çalışanın beden bütünlüğüne ve hayatına yönelik tehditlerin ortadan kaldırılması için gerekli teknik kuralların bütününe ele alır (Balkır, 2012).

İş güvenliği ve sağlığı; iş yerinde işi yapılması esnasında veya çalışma çevresi ya da iş ortamı şartlarından dolayı işçilerin karşı karşıya kaldıkları risklerin tamamının azaltılması ya da tamamen ortadan kaldırılması için alınması gerekli tedbirlere yönelik sistemli çalışmalardır. Geniş manada iş sağlığı ve güvenliği; işçi ve iş yeri ile sınırlı kalmadan, bir işletme tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerden etkilenen bütün insanların (çalışanların, ziyaretçilerin, alt işveren işçilerinin, müşterilerin ve hatta toplumun) güvenliğine ve sağlığına etki eden tehlikelerin ve bunlara neden olan

etkenlerin ortadan kaldırılması ya da azaltılmasına yönelik çalışmalardır. Söz konusu geniş tanımlama, üç farklı noktaya vurgu yapar. Öncelikle iş yerinde meslek hastalıkları ve iş kazası da dahil olmak üzere iş görenleri her türden riske karşı koruyacak uygun bir iş ortamı hazırlamak. İkinci olarak, işin yürütülmesinden kaynaklı tehlikeler ve sağlık açısından zararlı şartlardan çevredekileri de dahil ederek korumak ve son olarak da alınan tedbirlerle işletmenin ve üretimin güvenliğini de tesis etmek için yapılan çalışmalar şeklindedir (Baloğlu, 2013).

2.3.1. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Gelişimi

Tarım toplumlarında yerleşik hayata geçenler, birlikte yaşamaya, üretmeye ve çalışmaya başlamıştır. Buhar makinesinin icat edilmesinin ardından sanayi devrimi yaşanmış ve her geçen gün daha fazla insanın bir arada üretim yaptıkları şirketlerin sayısı artmıştır. Bu türden kalabalık iş ortamları, insanların daha fazla meslek hastalıklarına ve iş kazalarına maruz kalmalarına yol açmıştır. İnsanların yaptıkları işlerle alakalı olarak karşılaştıkları sağlık problemleriyle alakalı ilk çalışmaların milattan önce 2600'lü yıllara kadar uzandığı bilinmektedir. İmhotep, Mısır piramitlerinin yapımı esnasındaki iş kazaları nedeniyle çok sayıda çalışanın hayatını kaybettiğini ve birçok çalışanın da bel ağrısına yakalandığını saptamıştır (Unat, 2021).

Yazılı ilk metinlerin ise Herodot döneminde yazıldığı ifade edilir. Ünlü Yunan filozof çalışanların verimliliklerinin en üst seviyeye çıkarılabilmesi için enerji veren besinlerle beslenmeleri gerektiğini öne sürmüştür. Hipokrat da kurşun maddesinin zehirli olduğunu ve çalışanların söz konusu madde ile karşılaştıklarında olumsuz olarak kurşun maddesinden etkilenebileceklerini ifade etmiştir. Nicander ise çalışanların güvenlik ve sağlık sorunlarıyla beraber zararlı madde ve etkenlerden de korunmaları gerektiğinin altını çizmiştir (Yiğit 2015; Gerek 2008).

Dr. Bernardino Ramazzini tarafından iş güvenliği ve sağlığı konusu ele alınarak yazılan meslek hastalıkları kitabı (De Morbis Artificum Diatriba), iş sağlığı kavramının ortaya çıkmasına yol açmıştır. İlgili kitapta sağlıkla alakalı riskler kapsamında, kimyasal maddeler, tozlu ortamlar, tekrarlı ve şiddetli ağır hareketler, ağır metaller, yanlış

duruşlar ve diğer yıkıcı ortam etkileri değerlendirilmiş ve iş yerlerinde gerekli tedbirlerin alınması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca iş yeri şartlarının iyileştirilmesinin çalışanların verimliliklerini de olumlu etkileyeceği aktarılmıştır. “Aynı zamanda, günümüzde ergonomi şeklinde açıklanan işçinin çalışma şeklinin, işçi ve iş uyumunun, çalışan sağlığı ve iş verimi üzerinde etkili olduğu düşüncelerini ilk defa dile getiren isimdir” (Gerek, 2008).

Sanayi devrimiyle beraber iş güvenliği ve sağlığı konusu daha fazla önemli hale gelmeye başlamıştır. Söz konusu dönemdeki gelişmelere paralel şekilde büyük fabrikaların kurulması, kırsal bölgelerden kentlere olan göçün artmasına yol açmıştır. Artan kent nüfusuyla beraber bazı sorunlar da ortaya çıkmaya başlamıştır. Bunların başında iş sağlığı, iş güvenliği ve işsizlik vardır. İlgili dönemde çocuklar ucuz iş gücü oldukları için ağır koşullar altında çalıştırılmıştır. Endüstri Devrimiyle çocuklar ve kadınları koruma altına alan bazı yasal düzenlemeler olmasına karşın, bunlar tam olarak istenen sonucu vermemiştir (Erkan 1984).

Endüstrileşme ile beraber İngiltere'nin ardından 1839'da Almanya'da, 1840'da İsviçre'de, 1841'de Fransa'da ve 1877'de ABD'de iş sağlığı ve güvenliği ile alakalı yasaların yürürlüğe sokulduğu görülür. 1919'da Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), 1948'de ise Dünya Sağlık Örgütü (WHO) kurularak faaliyetlere başlamıştır (Bozoğlu, 2021).

Ülkemizde iş sağlığı ve güvenliği ile alakalı gelişmeler Osmanlı İmparatorluğu döneminde, Tazminat Devri ile beraber hissedilmeye başlamıştır. Tazminat Dönemi'nden önce ise genellikle esnafların, dini vecibelere bağlı mesleki kuruluşların belirledikleri kural ve esaslara göre yönetildikleri görülür. Söz konusu yerler daha sonraki dönemlerde Müslüman olmayanların da dahil olması ile lonca haline gelmiştir. Loncalarda da dinle alakalı kuralların yerine, kararlar nispeten daha rahat alınırdı. İlgili zaman diliminde iş güvenliği ve sağlığından söz edilmese de, genellikle usta kişilerin çırakları iyi yetiştirmelerinin, kazaların azalmasını sağlayacağı kanısı ön plandadır (Altan, 2004).

Ekonomik ve siyasal etkileşimlerle beraber Osmanlı İmparatorluğu Avrupa’da ortaya çıkan endüstri devriminden etkilenmiştir. Usta çıraklıktan sanayileşmeye geçiş başlamıştır. Tanzimat sonrasında çıkarılan Maadin Nizamiyesi, Mecelle ve Dilaver Paşa Nizamiyesi iş güvenliği ve sağlığı konusundaki önemli düzenlemeleri getirmiştir (Arıcı, 1999).

1923’te İzmir İktisat Kongresinde çalışanların haklarının korunması için bazı kararlar alınmıştır. 1924’te çalışanlar için hafta tatili yasası ve 1925’te ise genel tatiller ve ulusal bayramlar yasaları çıkarılmıştır. 1926’daki borçlar kanunuyla beraber iş güvenliği ve sağlığına dair hükümler de yürürlüğe girerek uygulanmaya başlanmıştır. 1930’da Umumi Hıfzıssıhha Kanunu çıkarılmak suretiyle çalışan çocuk ve kadınlar korumaya alınmış ve 50 kişi üzerinde işçi olan iş yerlerine doktor bulundurma zorunluluğu getirilmiştir. 1936’da ilk defa iş hayatını düzenleyen iş kanunu çıkarılmıştır. Avrupa Birliği’ne uyum sürecinin etkilerine bağlı olarak 2003’te 4857 sayılı ‘İş Kanunu’ kabul edilerek yürürlüğe girmiştir. Son olarak ise 20.06.2012 tarihli ve 6331 sayılı ‘İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’ kabul edilmiştir (Çiçek ve Öçal, 2016).

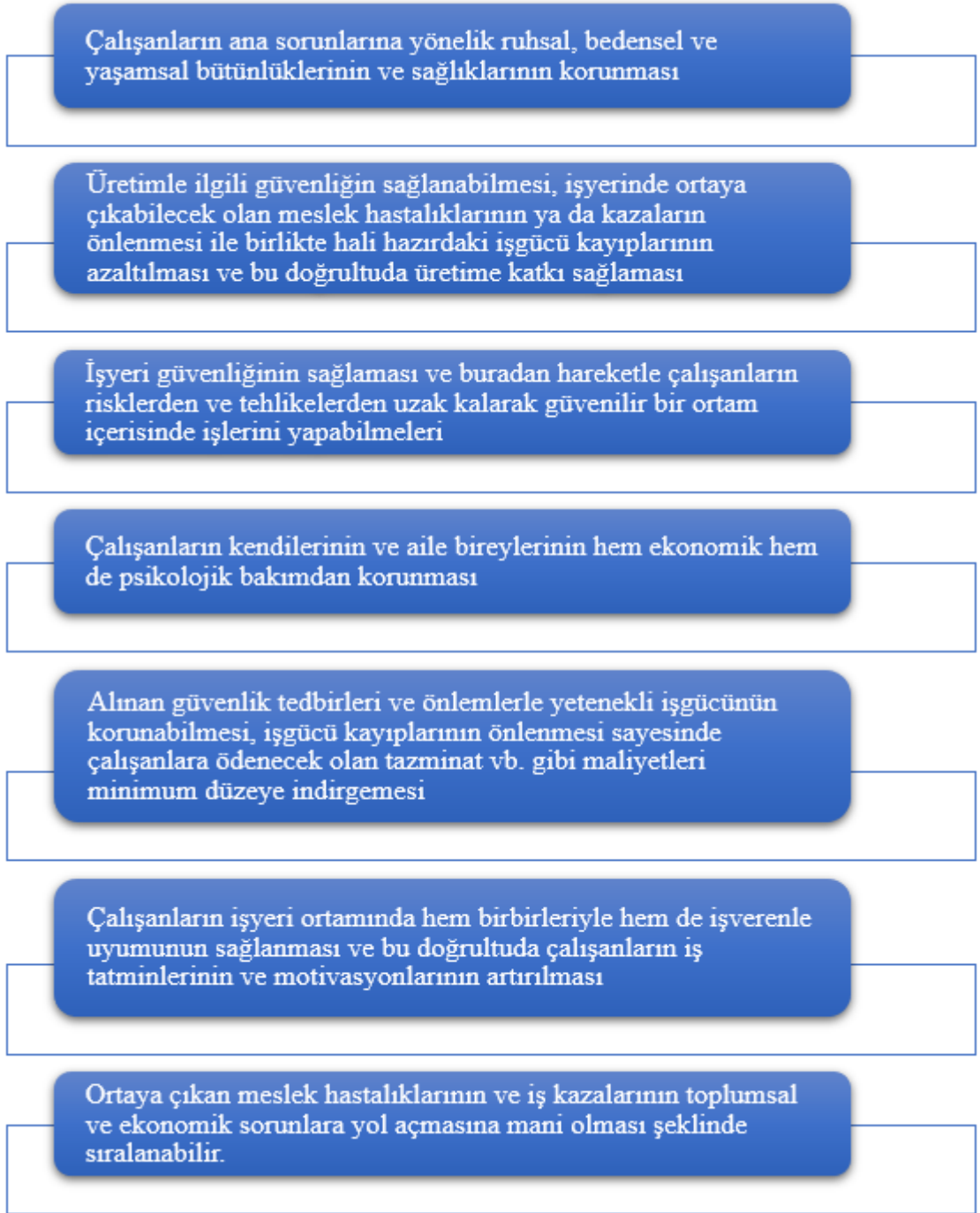
2.3.2. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Amacı

Çalışanların fizyolojik ve psikolojik sağlık kapasitelerinin en üst seviyeye yükseltilmesi, bütün çalışanların ruhsal ve fizyolojik açıdan sahip oldukları becerilere uygun işlerde istihdam edilmeleri, olumsuz koşullardan dolayı çalışanların sağlıklarının bozulmasının engellenmesi, çalışanlarla yapılan iş arasında uyum olması sağlanarak en az yorgunlukla yüksek verim alınması, çalışma alanında sağlık açısından zararlı unsurların kaldırılması, olası meslek hastalıklarının ve sağlık problemlerinin belirlenerek tedavilerinin sağlanması, söz konusu türden durumlara karşılaşan çalışanların yeniden çalışmalarına imkan verilmesi, oluşacak olan zararların ahlaki, objektif ve bilimsel bir şekilde tespitlerinin yapılması ve değerlendirilmesi, iş sağlığı ve güvenliğinin hedefleri arasında yer almaktadır (Oğan, 2014).

İş sağlığı ve güvenliği, iş yaşamının temel konuları arasında yer alır. Temel olarak üç hedefe sahiptir. Bu hedefler; işletmenin korunması, çalışanların korunması ve üretimin

korunması şeklindedir. İş güvenliği ve sağlığı, iş görenlerin sağlıklarının korunmasını sağlarken, pozitif bir çalışma alanı oluşturmayı, çalışma alanındaki risk ve tehlikeleri azaltmayı, istenmeyen türden olayları engellemeyi hedefler. Üretim bakımından ele alındığında ise işin sürekliliğinin sağlanması ve verimliliğinin yükseltilmesi gelir. Meslek hastalıklarının azaltılması, iş kazalarının engellenmesi, tehlikelerden koruma, daha elverişli ve güvenli bir iş alanı oluşturmanın temel hedefler olduğu görülür (Şenol ve Ferhatoğlu, 2019).

Bunlarla beraber iş sağlığı ve güvenliğinin temel hedefleri, aşağıda yer alan şekilde gösterilmektedir (Karabal, 2021).

Şekil 2. İş sağlığı ve güvenliğinin temel amaçları (Karabal, 2021)

2.3.3. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Önemi

İnsanların cinsiyete, yaşa, ırka, dine, mesleğe, maddiyata ve soya bakılmaksızın yaşama hakkı vardır. Yaşama hakkı bulunan insanların söz konusu hakkı kutsal yönden ve beden bütünlüğü halinde devam ettirmesi, bu hakkı kullanabilmesi adına önem taşır. Çalışanlar, sorumlu oldukları kişilerin ve kendilerinin yaşamalarını devam ettirebilmek için çalışmaktadır. Çalışma esnasında zarar görmeleri, muhtaç duruma düşmeleri bununla birlikte sorumlu oldukları kişilerin de aynı duruma düşmesine neden olabilir. Kişinin zarara uğraması, diğerlerini de etkileyebilir (Kovancı, 2018).

İş güvenliği ve sağlığının gelişmesinde şüphesiz en önemli olay Endüstri Devrimidir. Teknoloji ve bilimdeki ilerlemeler, çalışma yaşamında ciddi değişikliklere neden olurken, ilgili değişikliklerin toplumun sosyoekonomik yapısını da etkilediği bilinir. Teknoloji kaynaklı makineleşmeyle iş yerlerinde görev alacak insan gücü ihtiyacı ortaya çıkmış, ilgili ihtiyaç toplumda yoğun göçlerin yaşanmasına ve iş yerlerinin olduğu bölgelerde sağlıksız ve yeni yerleşim yerlerinin kurulmasına yol açmıştır. Hayvancılık ve tarımda ise bireylerin makinelerle çalışması, kazaların yaşanmasına, beslenme ve barınma şartlarındaki zorluklar ve çalışma saatlerinin uzunluğu ise sağlık problemlerine neden olmuştur. Zaman içerisinde ucuz işgücü olması açısından çocukların ve kadınların da iş yaşamına dahil olması, ülkelerin istihdam yapılarının değişmesine neden olmuş ve toplumun önemli kısmı çalışma yaşamının parçasına dönüşmüştür (Emrem, 2018).

2.4. İş Sağlığı ve Güvenliği İle İlgili Yasal Düzenlemeler

İş sağlığı ve güvenliğine dair ulusal ve uluslararası düzenlemeler yapılmıştır. Ulusal düzenlemeler incelendiğinde; Anayasa'nın 17.maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı olduğundan bahsedilir. Aynı maddenin üçüncü fıkrasında ise insan onuruyla bağdaşmayacak muameleye tabi tutulamayacağı yönünde düzenleme getirilmiş, bununla maddi ve manevi varlığını teminat altına almıştır. Anayasa'nın 50.maddesinde ise dinlenme hakları ve çalışma

şartlarına dair esaslar vardır. 56.madde, sağlık hizmetleri ve çevre korumasıyla alakalı devletin ve vatandaşların görevlerini belirleyen düzenlemelerden bahseder (Gençler, 2007).

Kanunlar aşağıda yer alan şekilde gösterildiği gibidir (Cerev ve Yıldırım, 2018).

Şekil 3. İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili kanunlar (Cerev ve Yıldırım, 2018)

Diğer taraftan, iş güvenliği ve sağlığı alanında yükümlülükleri belirleyen tüzük ve yönetmelikleri etkisi de önemlidir. Tüzükler, ilgili yasaların daha da genişletilmesi için kullanılan bir araca dönüşmüştür. İş güvenliği ve sağlığı alanında, dönemin koşullarına göre çok sayıda yönetmelik ve tüzük uygulanmış ve bazıları, daha sonra yürürlükten kaldırılmıştır (Camkurt, 2013).

Uluslararası düzenlemeler incelendiğinde, bunların “Avrupa Birliği Direktifleri”, “Avrupa Birliği Direktifleri” ve “Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşmeleri (42, 102,155, 161, 187 sayılı sözleşmeler)” şeklinde olduğu görülür. Ayrıca Türkiye’de iş güvenliği ve sağlığı ile alakalı mevzuatı belirleyen bir diğer uluslararası mevzuat ise

1978 yılında yürürlüğe giren ve Dünya Sağlık Örgütü'ne üye olan bütün ülkeler tarafından onaylanan Alma Ata Bildirgesidir (Cerev ve Yıldırım, 2018).

2.5. İş Kazası ve Meslek Hastalığı

2.5.1. İş Kazası

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından kaza, planlanmamış ve beklenmedik olay şeklinde ifade edilmiştir. Kazanın planlanmamış ve beklenmedik olması, iş yerlerindeki çalışanların ölüm ya da yaralanma türünden istenmeyen durumlarla karşılaşmasına yol açar. Buna ek olarak çevrede ve iş yerinde teçhizat ya da malzemelerin de zarar görebileceği ve maddi zararın daha da büyüyebileceği dikkate alınmalıdır. Türkiye'de meslek hastalıkları ile iş kazalarını engellemek, iş güvenliği ve sağlığı önlemlerinin iş yerlerinde alınmasını sağlamak için 6331 sayılı kanun ve alt mevzuatları düzenlenmiştir (WHO, 1994).

2.5.2. Meslek Hastalığı

Meslek hastalığı, çalışanların mesleklerinden ya da işlerinden kaynaklı, uzun süre bu işleri yapmaları nedeniyle oluşan sağlık sorunlarıdır. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu içerisinde meslek hastalığı; “Mesleki risklere maruz kalma neticesinde oluşan hastalık” şeklinde ifade edilir. Meslek hastalıkları, iş kazalarından farklı olarak gerçekleştirilen meslek ya da işle alakalı çalışanın sağlık problemi arasında illiyet bağının olduğu görülür. Yine iş kazalarından farklı olarak meslek hastalıkları, belli bir süre sonra ortaya çıkar (Gül, 2019).

Ülkemizde meslek hastalığı teşhis ve tedavisi amacıyla açılan meslek hastalıkları hastanesinin ilki, 1939'da maden tozuna bağlı hastalıkların engellenmesi için Zonguldak'ta açılmıştır. Söz konusu hastanenin açılmasından 10 yıl sonra 1949'da SSK İş Kazası ve Meslek Hastalıkları Hastanesi İstanbul Nişantaşı'nda kurulmuş ve 1978'de ise Ankara Meslek Hastalıkları Hastanesi açılmıştır. Söz konusu dönemlerde meslek hastalığı tanısı sadece ilgili hastanelerde yapılırken, 22.02.2011'de 27873 sayılı

“Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit Etme İşlemleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile beraber eğitim ve araştırma hastanelerinde de poliklinik hizmetleri başlamıştır (27873 sayılı Yönetmelik, 2011).

2.6. İş Sağlığı ve Güvenliği Farkındalığı

Farkındalık, kişilerin şuan yaşadıkları durumun (algılar, fiziksel duygular, duygusal durumlar ve düşünceler) bilincinde olarak, ilgili duruma yargılayıcı olmayan bir tavırla yaklaşmaktır. Farkındalığa dair literatürdeki tanımlar çoğunlukla şuan ki zaman diliminde yaşanan olayların farkında olma halini vurgular. Kişiler farklı seviyelerde olmak üzere farkındalık kapasitesine sahip olarak doğar (Karavardar, 2015).

Farkındalık, “bilinç” ile ilişkilendirilen bir olgu olarak çoğunlukla insanla ve bilhassa da psikolojik manada olgunlaşmış, gelişmiş insanla özdeşleştirilir. Öğrenilebilen bir beceri olan farkındalık, çevremizdeki olanlara ve günlük olaylara, geçmiş tecrübelerimiz, inanç ve düşüncelerimizin yaşantılarımızı bulanıklaştırmadan bakabilme becerisidir (Şahin ve Yeniçeri, 2015).

Farkındalık kavramının iki temel boyutu; dikkatin isteyerek yönetilmesi veya istikrarının sağlanması ve öznel yaşantıya dair özel bir tutum şeklinde ifade edilebilir. Dikkatin isteyerek yönetilmesi, dikkatin bir taraftan tamamen o anda olanlara yoğunlaşması, diğer taraftan da istediği zaman, yaşantının bir yönünden diğerine yönlendirilmesi anlamına gelir (Şahin ve Yeniçeri, 2015).

Farkındalıkla alakalı gerçekleştirilen çalışmalarda farkındalığın bilişsel esneklik ile dikkati geliştirmek suretiyle performansa katkı verdiği fark edilmiştir. Var olan durum deneyimleri bilerek kabul edildiği zaman ve yaşananların tam manasıyla farkına varıldığında, ilgili durumun kişilerin başa çıkma becerilerini pozitif yönlü olarak etkilediği fark edilmiştir. Yapılan araştırmalara göre; kişinin her rol için dikkatini toplaması, onun rol yönetimine dair farkında olduğu sorunların çözümünü kolaylaştırır. Ayrıca var olan role daha dikkatli şekilde yoğunlaşmak da kişilerin performanslarının

etkinliğini artırır. Farkındalığın kazanılmasıyla iş güvenliği ve sağlığı davranış haline gelir (Karavardar, 2015).

Mevzuatlardan dolayı çalışanlara eğitim verilmesi ve ilgili eğitimlerin belli zaman dilimlerinde tekrarlanması yasal olarak zorunludur. Çalışanlarda İSG farkındalığının ilgili eğitimlerle kazandırılması beklenir. Fakat iş kazası istatistikleri incelendiğinde verilen eğitimlerin farkındalık yaratmada yetersiz kaldığı düşünülür. Ülkemizde halen yaş, deneyim ve öğrenim seviyesi gibi nitelikler dikkate alınmadan, çalışanlar tarafından iş sağlığı ve güvenliğinin önemsenmediği ifade edilebilir. Bu yüzden İSG eğitimlerine katılmak, eğitimi bilinçli şekilde dinlemek ve anlamak, dolayısıyla da farkındalığı yaratmak için yeterli kabul edilmez. Bu yüzden farkındalığın meydana getirilmesi için çalışanların ilgisi çekilmelidir. Bu ise farklı İSG uygulamaları veya eğitim yöntemlerinin geliştirilmesiyle mümkün olur. Farklı uygulamalar veya geliştirilmiş eğitimlerle çalışanların, iş güvenliği ve sağlığının önemini fark etmek, kuralları anlamak ve bunları uygulamak üzere teşvik edilmesi gerekir. Böylece farkındalık oluşturulur, iş sağlığı ve güvenliği bir davranış haline dönüşür (Yar, 2018).

2.7. Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği

Okullarda İSG hedefi; çalışanları ve öğrencileri, okuldaki olumsuz neticelerden kaynaklı kaza, hastalık, yangın ve benzeri beklenmeyen durumlardan korumak suretiyle güvenli ve sağlıklı bir çalışma ortamı oluşturmaktır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO); tüm çalışma alanlarında çalışanların ekonomik, sosyal ve sağlık açısından refahını en üst düzeye çıkarmak ve ilgili durumu devamlı hale getirmek şeklinde ifade etmiştir (Pisaniello vd., 2013).

Öğretmenler, zamanlarının büyük bir bölümünde okuldadırlar. Bu yüzden iş güvenliği ve sağlığı, okullarda kalite yönetimi felsefesinde önemli bir ahlaki ve yasal konuma sahip olmak zorundadır. Her türden risk ve tehlike sistemli ve bilimsel olarak tespit edilebilir. Bunun yanında iyi bir iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemi olan okullarda, gerekli koruyucu tedbirler alınabilmektedir (Çay, 2018).

Diğer taraftan İSG ve endüstriye güvenlik yönetim sistemi, okul yönetimi stratejisine uygun şekilde sürekli ve sistemli olarak iyileştirme yaklaşımıyla ele alınmak zorundadır. Ayrıca okul yönetimleri, ilgili türden problemlerle ilgilenmez, zira çoğunlukla onlara açısından ek maliyet anlamına gelir. İş güvenliği alanında başarılı bir yönetim sistemi sadece yasal yükümlülüklerle yerine getirmek değil, bunun yanında iş yerindeki olumlu örgüt, başarı ve iklimden dolayı da okulların ilgili taraflara olan bağlılıkları artar. Bunlara ek olarak herhangi bir negatif durumda maddi ve manevi kayı minimuma iner (Güven, 2018).

Milli Eğitim Bakanlığı meslek okulları çerçevesinde, yaygın ve örgün olmak üzere 164 profesyonel bölüm ile çok geniş bir alanı kapsar. Mesleklerin kendi riskleri bulunduğu için meslek liselerindeki iş güvenliği ve sağlığı riskleri de yüksektir. İlgili durum sadece bu kurumlarda görev yapan öğretmenleri değil, bunun yanında öğrencileri de yakından ilgilendirir. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olan meslek listelerinde uygun güvenlik kültürünün oluşturulması, okul çalışanlarının iş sağlığı ve güvenliğine katkı vermesini ve öğrencilerde pozitif yönlü iş güvenliği kültürünün oluşmasını sağlar (Üngüren ve Koç, 2015).

2.8. İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi

İş kazalarının sayısını düşürmek, iş kazaları kaynaklı kalıcı sakatlık ve ölümleri engellemek ve iş kayıplarının önüne geçmek için iş sağlığı ve güvenliğine dair mesleki eğitim almayan çalışanların, ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılmayacağına dair çalışma mevzuatında ciddi değişiklikler yapılmıştır. Bunun sonucunda 01.01.2009 tarihinden başlayarak iş sağlığı ve güvenliğine dair mesleki eğitim almamış kişilerin ağır ve tehlikeli işlerde istihdam edilebilmeleri için iş sağlığı ve güvenliği eğitimiyle beraber, mesleki eğitim almaları da zorunlu yapılmıştır (Güngör, 2017).

Uluslararası Çalışma Örgütü, yaşanan iş kazalarının %78'lik kısmının, çalışanların güvenliksiz davranışlarından kaynaklandığını ifade etmekte ve yapılan araştırmalara göre; iş azalarının %98'lik bölümünün nedeninin insan hatası olduğunu göstermektedir.

İnsan hatası kaynaklı iş kazalarının tamamı, iş güvenliği ve sağlığı eğitimleri ile engellenebilir (Özkılıç, 2005).

İSG konusundaki eğitimlerin ilk olarak okullarda yapılması gerekir. Ayrıca ofislerde, fabrikalarda ve diğer çalışma alanlarında da sık sık eğitimlerin verilmesi gerekmektedir. Eğitimde verilenlerin kalıcılığı için bu şarttır. Fakat yaptırımların yetersizliği veya verilen eğitimlerin çalışanlar tarafından yeteri kadar önemsenmemesi, meslek hastalıkları ve iş kazalarında önü alınamaz bir yükselişe neden olmaktadır (Güngör, 2017). Eğitimin kalıcılığının sağlanabilmesi için pratik yapılması mümkün olan alanlarda en yüksek düzeyde ve sayıda pratik yapılması gerekir. Ayrıca mümkün olmaya hallerde ise teorik bilgiler ile eğitimlerin desteklenmesine odaklanılmalıdır (Özkılıç, 2005).

2.8.1. İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitiminin Önemi

Her yıl çok sayıda çalışan, kolay bir şekilde engellenmesi mümkün olan ve yasal açıdan da önlenmesi zorunlu olan iş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle yaşamlarını kaybetmekte veya sakat kalmaktadır. Ülkemizde iş güvenliği ve sağlığı kültürünün oluşturulmasında, düzenleyici ve engelleyici faaliyetlerle alakalı farkındalık oluşturmada eğitim, büyük bir öneme sahiptir. Eğitim eksikliğinden kaynaklı ülkemizde ve dünya genelinde her yıl çok sayıda kişi meslek hastalıklarına yakalanmakta ya da iş kazası geçirmektedir (Bilir, 2016).

Güvenli bir iş yeri, güvenlik, sağlık ve çalışma alanındaki kazaları azaltma fırsatından yararlanmaya yardım edecektir. İçinde bulunduğumuz dönemde farklı mesleki tehlikeler söz konusudur. Bu yüzden işverenler, hastalıkları ve yaralanmaları azaltabilmek için iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarını tercih eder. İş görenlerin güvenli bir alanda çalışması ve işlerini güvenli olarak yapabilmeleri için kuruluşların iş güvenliği ve sağlığı uygulamalarını gerçekleştirmeleri büyük önem taşır. Bunun yanında güvenli bir iş yeri, kuruluşun imajını kuvvetlendirmeye ve iş maliyetleri ile kesintileri azaltmaya katkı verebilir. İş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının entegre

edilme süreci, kuruluşun sürdürülebilir büyümesine katkı verir. Bunlara ek olarak çalışanların iş yerinin güvenlik ihtiyaçlarına uygun olarak hareket etmesiyle ölüm, yaralanma ve kaza sayılarında ciddi düşüşler yaşanacaktır (Saad vd., 2015).

Eğitim, herhangi bir İş Sağlığı ve Güvenliği yönetim programının önemli bileşenlerinden biridir. Etkili eğitimi benimseyen iş sağlığı ve güvenliği performansına sahip olan şirketlerin bir özelliği olduğu ve eğitimin olumlu bir güvenlik kültürünün bir tarafını gösteren kanıtlar olduğu belirtilmektedir. Eğitimin verilmesinin sadece çalışanların iş yeri tehlikelerinden korunmasına yönelik temel hakkın yerine getirilmesi için değil, bunun yanında yargı alanında yasal açıdan da bir gereklilik olduğu belirtilebilir (Cooper ve Cotton, 2000).

İş sağlığı ve güvenliği konusunda eğitim, idarecilerin ve çalışanların iş kazalarına, yaralanmalar ve hastalıklara yol açabilecek risk unsurlarını tanımlamalarına yardımcı olacak becerilere ve anlayışa ulaşmalarını sağlayan ve iş yerine ortaya çıkması olası risk unsurlarını engellemek için hazırlıklı olmalarına yardımcı olan bir kavram olarak görülür. Çalışanların iş alanlarında ve şartlarında bulunan sağlık ve güvenlik tehditlerinden ve bunlardan kaynaklı oluşacak risklerden korunmaları için eğitimler almalarının sağlanması, bütün dünyada genel kabul gören engelleyici uygulamalar arasında yer alır (Ekemen, 2006).

İş sağlığı ve güvenliği uygulamaları ile sağduyu, tehlikeli iş yeri maruziyetlerinin engellenmesi için en iyi çözüm olarak, tehditlerin tamamıyla ortadan kaldırılmasına öncelik verir. Tehlikeler ortadan kaldırılmadığı takdirde, ilgili duruma maruz kalmalarını en üst seviyede engellemek için onları kontrol etmek, bir sonraki yaklaşım olarak kabul edilir. Çalışan eğitimi, tehlikelerin engellenmesi için bir kontrol aracı olmamasına karşın, işçilerin iş süreçlerine dair bilgilerinin, güvenli ve sağlıklı iş yerleri kurma noktasındaki karar verme sürecine katılmaları, önemli bir mekanizma olarak dikkat çeker. Eğitim, çalışanların sağlık ve güvenlik riskleri ile iş yeri tehlikeleri konusundaki anlayışlarının geliştirilmesi için oldukça önemli bir araçtır (Weinstock ve Slatın, 2012).

İş sağlığı ve güvenliği eğitimi, iş görenlerin yaptıkları işlerden kaynaklı yaralanmaları ve hastalanmalarının engellenmesi, güvenlik ve sağlık kültürünün meydana getirilmesi ve geliştirilmesi, çalışanların güvenlik ve sağlık konularında yetkin olmalarına katkı vermesi, iş yerlerinde yaşanabilecek sağlık sorunlarının ve kazaların maliyetlerinin azalmasına yardımcı olması açısından önem taşır (HSE, 2021).

İş güvenliği eğitiminin başarıya ulaşabilmesi için;

- Doğru ğrenme yöntem ve tekniklerinin benimsenmesi,
- Eğitim ile işi örtüştürülmesi,
- Eğitim sresinin kesinlikle aşırı uzun olmaması,
- Eğitimlerin tecrübeli ve uzman eğitimcilerce verilmesi,
- Eğiti alanlara geri bildirimlerde bulunulması,
- İlgili eğitimlerin üst yönetim kadrosu tarafından sık sık kontrol ve teşvik edilmesi gerekir (Demirbilek, 2005).

Bunların yanında eğitimcilerin üstlendikleri rollerde önem taşır. Eğitimciler açısından ILO tarafından belirlenmiş olan parametreler şu şekildedir:

- Grup dinamiklerinin fark etmek,
- Çalışma ve faaliyetleriyle ilgili yollar tavsiye etmek suretiyle eğitim organizasyonuna yardımcı olmak,
- Bütün eğitim alanların katkı vermelerini sağlamak,
- Eğitim görenlerin eğitime dair kuralları öğrenmelerini sağlamak,
- Farklı görüşlere sayđı göstermek,
- Eğitim faaliyetlerine yardım edebilmek için farklı kaynakları düzenlemek ve eğitim alanların bu kaynaklardan yararlanmalarını sağlamak,
- Geri bildirim ve tartışmaları kolay hale getirmek,
- Kurs araçlarının ana dildeki gereksinimlere göre uyarlanmasını sağlamak,
- Bazı tartışmalara öncülük etmek suretiyle beyin fırtınası ortamının oluşmasını sağlamak ve kilit noktaları özetlemek (ILO, 2013).

2.8.2. Mesleki Eğitimde İSG Eğitiminin Faydaları

Mesleki eğitim bireye iş yaşamındaki belli bir mesleğin gerektirmiş olduğu beceri, bilgi ve iş alışkanlıklarını kazandıran ve kişinin becerilerinin farklı yönlerinin gelişmesini sağlayan eğitim sürecidir. Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim 12.yüzyıldan 18.yüzyılın son dönemlerine kadar geleneksel yöntemlerle, yani esnaf ve sanatkar teşkilatları tarafından yapılmıştır. Selçuklularda “Ahilik” ismiyle kurulan esnaf ve sanatkar teşkilatı, Osmanlılar zamanında da bir süre faaliyetlerine devam etmiş, daha sonra ise “Gedik” ve “Lonca” teşkilatlarına dönüşmüştür. Mesleki ve teknik eğitim alanında ilk yenilikçi adımlar 18.yüzyılda ordunun düzenlenmesi için başlatılmıştır. Meslek öğretimi, 1860’lardan başlayarak örgün eğitim kurumları olarak çalışan meslek ve sanat okullarında sürmüştür. Cumhuriyet’in ilanından hemen sonra mesleki ve teknik eğitim, bir devlet politikası olarak kabul edilmiştir. Mesleki ve teknik eğitim, 1927’de Milli Eğitim Bakanlığı’nın görev ve hizmet alanına eklenmiş, 1933’te ise bakanlık içerisinde kurulan Mesleki ve Teknik Tedrisat Umum Müdürlüğü tarafından yönetilmiştir. 18,941 yılında ilk olarak Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kurulmuştur. İçinde bulunduğumuz dönemde mesleki ve teknik öğretim hizmetlerini yürütmesi için 2011 yılında, Milli Eğitim Bakanlığı’nda mesleki ve teknik eğitimin yürütülmesinden sorumlu, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü (MTEGM) kurulmuştur (Yurtçu, 2015).

Mesleki ve teknik eğitim, öğrencileri iyi vatandaş olarak yetiştirmekle birlikte esnek bir yapıda ilgi ve becerileri çerçevesinde ortak bir genel kültür verilmek suretiyle bir üst öğrenime ya da iş yaşamına hazırlamayı hedefler. Mesleki ve teknik öğretim, farklı programlar uygulayan mesleki ve teknik liselerde verilir. Meslek liselerine öğrenci kayıtları okul türüne, tercih edilecek alan ve dallara göre değişir. Öğrencilerin programlar ve okul türü arasındaki geçişleriyle okullar arasındaki nakiller, belli şartların sağlanması durumunda yapılır. Öğrencilere öğrenimlerini gerçekleştirdikleri okul türü, dal, program ve alana göre diploma verilir (Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı, 2014).

Mesleki eğitim, kişinin belli alanda tecrübe kazanması için o alandaki bilgi, beceri ve iş kazanımlarını edinmeyi amaçlayan eğitim türü ve süreci olarak ifade edilir. Türkiye’de mesleki ve teknik öğretim sistemlerinin yürütülmesi amacıyla 2011’de Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı olarak Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü (MTEGM) kurularak faaliyetlere başlamıştır. İlgili genel müdürlük içerisinde mesleki ve teknik eğitimin biçimlendirilmesi ve somut adımlarla ülkeye mesleki ve teknik anlamda katkılar sağlanması hedeflenmiştir (Güngör, 2017).

Türkiye milli eğitim sistemi içinde eğitim gören kişilerden mesleki ve teknik eğitime yönlendirilen gençlerin kalifiye olarak yetişmesi, eğitimini gördükleri alanın bütün ayrıntılarına hakim olarak öğrendiklerini uygulamayabilmeleri, işin güvenli ve sağlıklı bir şekilde devam etmesi için önem taşır. Böylece hem gelecekte sahip olmayı hedefledikleri mesleği doğru olarak yapabilirler hem de mesleklerinin getirdiği riskleri minimize ederek profesyonelliklerini ortaya koyarlar (Tanır, 2004).

Mesleki ve teknik eğitim veren kurumlarda bulunan neredeyse bütün bölümlerde pek çok riskli alan vardır. Örneğin; torna ve tesviye bölümünde CNC tezgahında çalışmak, mobilya ve dekorasyon bölümünde mekanik araçları kullanmak, bilişim ve elektronik alanlarında ekranlı araçlarla beraber elektrikle alakalı eğitimler almak, kişiler açısından ciddi riskler oluşturur. Bundan dolayı mesleki ve teknik eğitim verilen okullarda iş güvenliği ve sağlığı bilgilerinin verilmesi ve uygulanması zorunlu kılınmaktadır (Güngör, 2017; Tanır, 2004).

Bahsedilen şekilde eğitim görenler, içinde yer aldıkları tehlikelerin ve risklerin farkında olarak önlemlerini almalıdır. Bunun yanında eğitim esnasında aldıkları söz konusu bilgileri yaşamlarının geri kalan bölümlerinde uygulama imkanı yakalayacaklarından, ülke genelinde bireylerin ilgili alandaki uygulama ve bilgi düzeylerinin, ortalamalarda yükselmeye neden olacağı ifade edilebilir. Verilen uygulamalar ve eğitimler, gelecekte daha az iş kazası, daha az mesleki hastalık, daha az yaralanma ve daha az ölüm anlamına gelir. Bu açıdan mesleki eğitim ile ilgili eğitimin içerisindeki iş sağlığı ve güvenliği eğitimi, yararlı ve gereklidir (Güngör, 2017).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan anketten sayısal verilerin toplanması ve sonuçların genellenebilir olması yapılan çalışmanın nicel araştırma deseni olduğunu göstermektedir.

3.2. Evren ve Örneklem

Türkiye’de toplamda 13 Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde “İtfaiyecilik ve Yangın Güvenliği” bölümü yer almaktadır. Araştırmanın evrenini Konya ilinde Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise Konya ilinde Kozağaç Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Yapılan araştırmanın örneklemini çalışma evreninden % 95 güven aralığı ve % 5 hata payı hesaba katılıp yapılmıştır. Basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılarak 89 öğrenciye anket yapılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu uygulanmıştır. Anket formu 2 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde 3 soruluk demografik form yer almaktadır. Sonraki bölümde İş Sağlığı ve Güvenliği Bilgi Düzeyi Anketi yer almaktadır.

İş Sağlığı ve Güvenliği Bilgi Düzeyi Anketi 28 sorudan oluşmaktadır. Ölçek Akay (2022) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirliği 0,730’dur. Ölçek tek boyutludur. Anket 5’li likert şeklinde oluşturulmuştur (1-Kesinlikle Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılıyorum, 5-Kesinlikle Katılıyorum).

3.4. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Veriler Google Forms aracılığı ile online olarak öğrencilere uygulanmıştır. Araştırmanın değişkenlerini kapsayan anket formu bu yöntem ile öğrencilere uygulanmıştır.

Verilerin analizi SPSS (23) programı ile yapılmış ve %95 güven düzeyi ile çalışılmıştır. Anket maddelerine katılım düzeylerini ölçmek adına betimsel analizlerden yararlanılmıştır. Anketin demografik değişkenlere göre farklılık gösterme durumu ise t testi (2 grup) ve ANOVA (3 grup ve üstü için) testleri ile analiz edilmiştir.

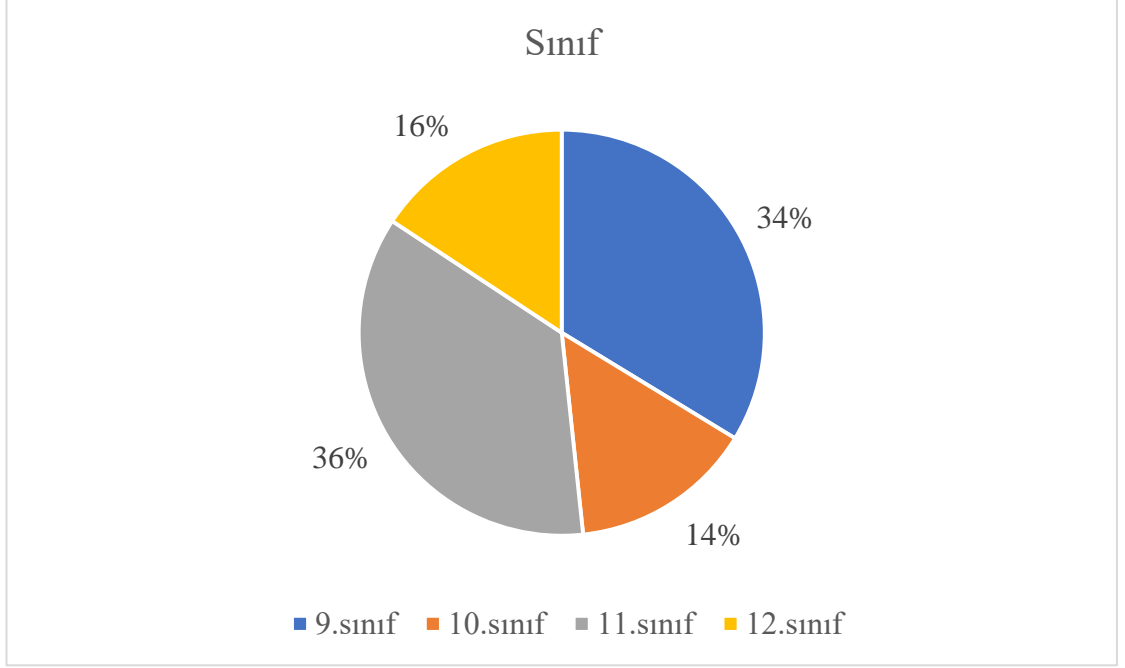
4. BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Bulgular

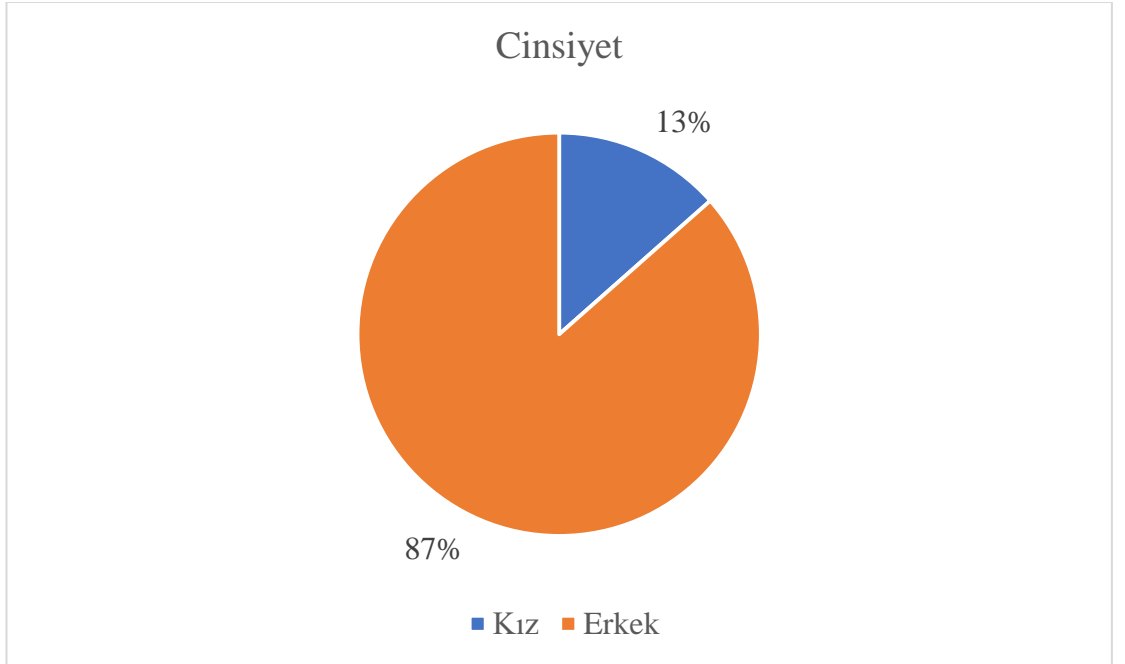
Tablo 1. Demografik Bilgiler

		n	%
Sınıf	9.sınıf	30	33,7
	10.sınıf	13	14,6
	11.sınıf	32	36,0
	12.sınıf	14	15,7
Cinsiyet	Kız	12	13,5
	Erkek	77	86,5
İş kazasından son anda kurtulma durumu	Evet	11	12,4
	Hayır	78	87,6

Tabloda katılımcıların kişisel bilgilerinin dağılımı verilmiştir. Buna göre katılımcıların % 36'sı 11.sınıf, % 33,7'si 9.sınıf, % 15,7'si 12.sınıf ve % 14,6'sı 10.sınıftır. Ankete katılanların % 86,5'i erkek, % 13,5'i kızdır. Katılımcıların % 12,4'ü iş kazasından son anda kurtulduğunu % 87,6'sı ise böyle bir durumun başına gelmediğini aktarmıştır.

Şekil 4. Sınıf dağılım grafiği

Şekil 5. Cinsiyet dağılım grafiği

Şekil 6. İş kazasından son anda kurtulma durumu grafiği

Tablo 2. Betimleyici istatistikler

	ort.	ss.	min.	maks.	çarpıklık	basıklık
İş Sağlığı ve Güvenliği Bilgi Düzeyi	85,24	9,77	39	106	-1,047	4,683

İş Sağlığı ve Güvenliği Bilgi Düzeyi anketine ilişkin elde edilen verilerin normal dağılıma uygunluğunun tespit edilebilmesi amacıyla çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanmıştır. Ölçeklerden elde edilen basıklık ve çarpıklık değerlerinin +3 ile -3 arasında olması normal dağılım için yeterli görülmektedir (Hopkins ve Weeks, 1990; De Carlo, 1997). Buna göre İş Sağlığı ve Güvenliği Bilgi Düzeyi anketi normal dağılım göstermemiştir. Bu nedenle analizlerde non-parametrik yöntemler tercih edilmiştir.

Tablo 3. Anket puanlarına katılma durumları

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1. İş sağlığı ve güvenliği hakkındaki sorunların benim değil, yöneticilerin problemi olduğunu düşünüyorum.	11	12,4	12	13,5	32	36,0	28	31,5	6	6,7
2. İş kazalarının temel nedeni tecrübesiz bireylerdir.	9	10,1	19	21,3	13	14,6	33	37,1	15	16,9
3. İş kazalarının temel nedeni dikkatsiz bireylerdir.	7	7,9	13	14,6	14	15,7	36	40,4	19	21,3
4. Bazı durumlarda işin yapılması için risk almanın zorunlu olduğunu düşünüyorum.	14	15,7	14	15,7	25	28,1	28	31,5	8	9,0
5. İş kazalarının nedenleri KKD (eldiven, maske, önlük vb.) kullanılmamasıdır.	12	13,5	15	16,9	9	10,1	31	34,8	22	24,7
6. Herhangi bir işlem sırasında KKD (Kişisel Koruyucu Donanım) kullanıyorum.	8	9,0	8	9,0	9	10,1	32	36,0	32	36,0
7. İş kazaları ve meslek hastalıklarının büyük bir çoğunluğu önlenemezdir.	3	3,4	13	14,6	15	16,9	34	38,2	24	27,0
8. İş kazalarını ve meslek hastalıklarını önlemek işverenin sorumluluğundadır.	11	12,4	12	13,5	27	30,3	30	33,7	9	10,1

Tablo 3. Anket puanlarına katılma durumları (devamı)

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
9. İş kazalarını ve meslek hastalıklarını önlemek çalışanların sorumluluğundadır.	5	5,6	20	22,5	29	32,6	29	32,6	6	6,7
10. İş kazalarını ve meslek hastalıklarını önlemek devletin sorumluluğundadır.	13	14,6	23	25,8	25	28,1	18	20,2	10	11,2
11. Dersteki başarımızın iş güvenliğinden daha önemli olduğunu düşünüyorum.	18	20,2	20	22,5	32	36,0	11	12,4	8	9,0
12. Tehlikeli bir olayla karşılaşma olasılığımıza karşı önceliğim kendi sağlığımdır.	10	11,2	4	4,5	12	13,5	29	32,6	34	38,2
13. Tehlikeli bir olayla karşılaşma olasılığımıza karşı okulumuzda her türlü önlem alınmıştır.	9	10,1	16	18,0	24	27,0	26	29,2	14	15,7
14. Kişisel Koruyucu Donanım (KKD) kullanmanın gerekliliğine inanıyorum ama acil işlerde KKD kullanmadığım oluyor.	19	21,3	16	18,0	21	23,6	23	25,8	10	11,2
15. Okulda kullandığım iş ekipmanlarının güvenlik konusunda yetersiz olduğunu düşünüyorum.	15	16,9	17	19,1	29	32,6	19	21,3	9	10,1
16. İSG konusunda aldığım eğitimlerin çalışma hayatımda faydalı olmayacağını düşünüyorum.	24	27,0	25	28,1	23	25,8	8	9,0	9	10,1

Tablo 3. Anket puanlarına katılma durumları (devamı)

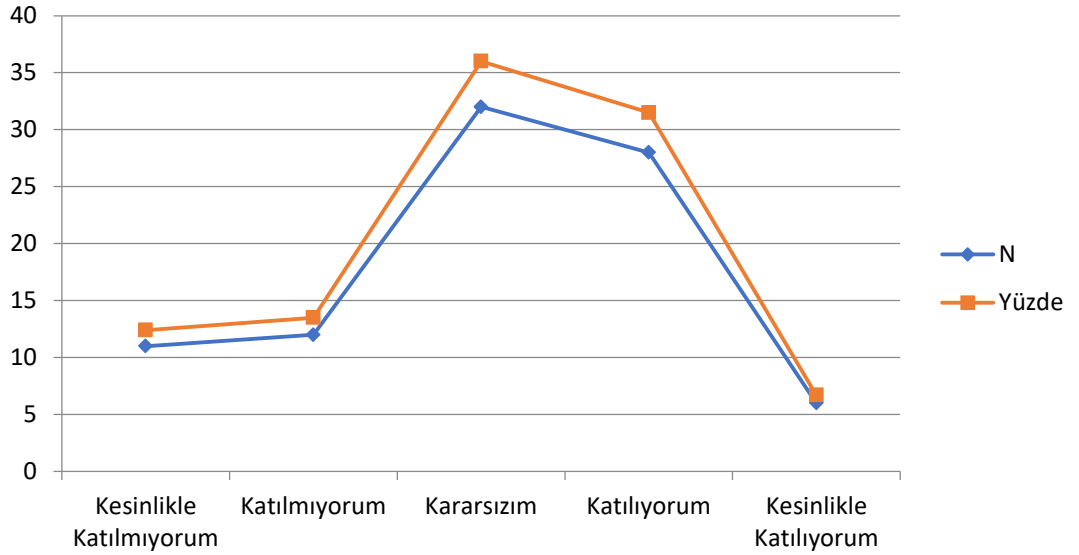
	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
17. Yaptığım işle alakalı güvenlik kurallarını anlıyorum.	11	12,4	4	4,5	15	16,9	34	38,2	25	28,1
18. Okuldaki makine ve teçhizatlar da herhangi bir arıza meydana geldiğinde kendim düzeltmeye çalışırım.	24	27,0	34	38,2	14	15,7	11	12,4	6	6,7
19. Çalıştığım alandaki güvenlik sorunlarıyla baş edebiliyorum.	5	5,6	13	14,6	28	31,5	28	31,5	15	16,9
20. Arkadaşlarımla birbirimizin güvenliğine özen göstermiyoruz.	23	25,8	25	28,1	10	11,2	17	19,1	14	15,7
21. Tehlikeli davranışları kaza oluşmadığı sürece önemsemiyoruz.	19	21,3	18	20,2	18	20,2	21	23,6	13	14,6
22. İş zamanında tamamlayabilmek için güvenlik kurallarını dikkate almıyoruz.	24	27,0	25	28,1	14	15,7	17	19,1	9	10,1
23. İş programı yoğun olsa bile risk almayı asla kabul etmiyorum.	12	13,5	14	15,7	18	20,2	21	23,6	24	27,0
24. Çalışanlar olarak, riskleri kaçınılmaz olarak kabul ediyoruz.	13	14,6	27	30,3	23	25,8	19	21,3	7	7,9
25. İş güvenliği konusunda periyodik yapılan değerlendirmelerin bize ciddi tehlikeleri ortaya çıkarmada yardımcı olduğunu düşünüyorum	7	7,9	13	14,6	44	49,4	15	16,9	10	11,2
26. İş güvenliği eğitiminin anlamsız olduğunu düşünüyorum.	35	39,3	19	21,3	19	21,3	6	6,7	10	11,2
27. İş güvenliği için ön planlama yapmanın anlamsız olduğunu düşünüyorum.	31	34,8	26	29,2	12	13,5	14	15,7	6	6,7
28. İş güvenliği uygulamasının önemli ve yaygın olmasını sağlayacak unsurun, kurallara uyulması için yapılan baskı olduğunu düşünüyorum.	16	18,0	12	13,5	39	43,8	7	7,9	15	16,9

Tabloda katılımcıların sorulara katılma düzeyler yer almaktadır. Buna göre en çok katılan maddeler şu şekildedir:

- Tehlikeli bir olayla karşılaşma olasılığımıza karşı önceliğim kendi sağlığımdır.
- Herhangi bir işlem sırasında KKD (Kişisel Koruyucu Donanım) kullanıyorum.
- Yaptığım işle alakalı güvenlik kurallarını anlıyorum.
- İş programı yoğun olsa bile risk almayı asla kabul etmiyorum.
- İş kazaları ve meslek hastalıklarının büyük bir çoğunluğu önlenbilir.

En az katılan maddeler ise şu şekildedir:

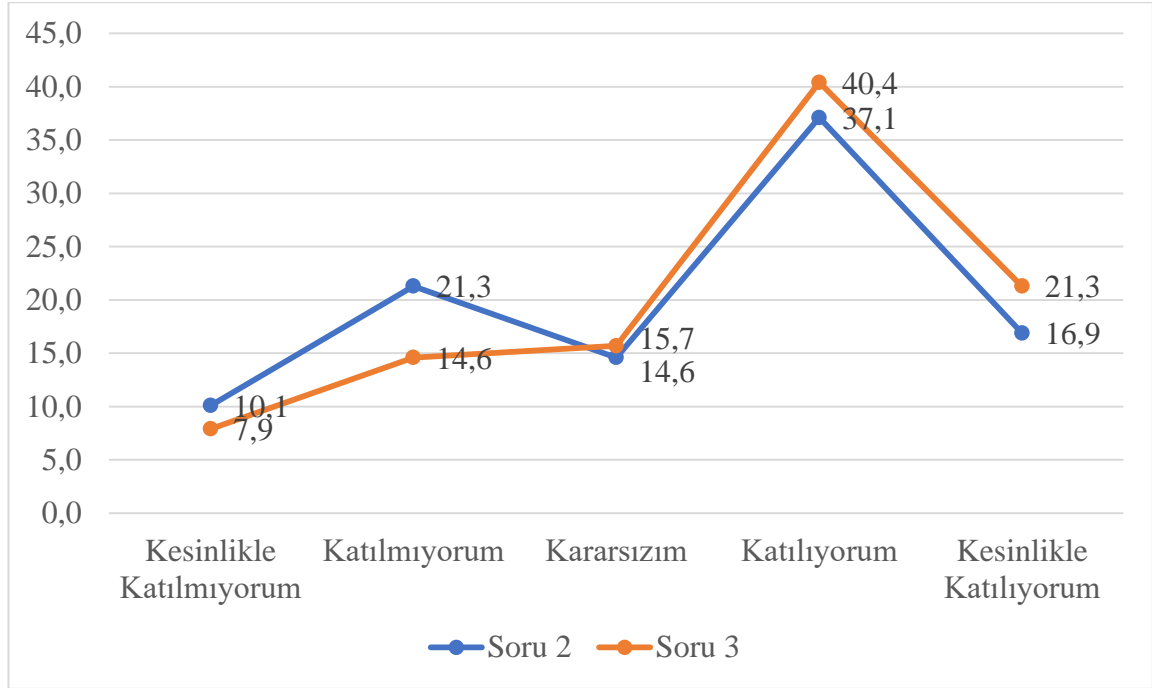
- İş güvenliği eğitiminin anlamsız olduğunu düşünüyorum.
- İş güvenliği için ön planlama yapmanın anlamsız olduğunu düşünüyorum.
- İş zamanında tamamlayabilmek için güvenlik kurallarını dikkate almıyoruz.
- İSG konusunda aldığım eğitimlerin çalışma hayatımda faydalı olmayacağını düşünüyorum.
- Okuldaki makine ve teçhizatlar da herhangi bir arıza meydana geldiğinde kendim düzeltmeye çalışırım.

Şekil 7. Soru 1 İş sağlığı ve güvenliği hakkındaki sorunların benim değil, yöneticilerin problemi olduğunu düşünüyorum

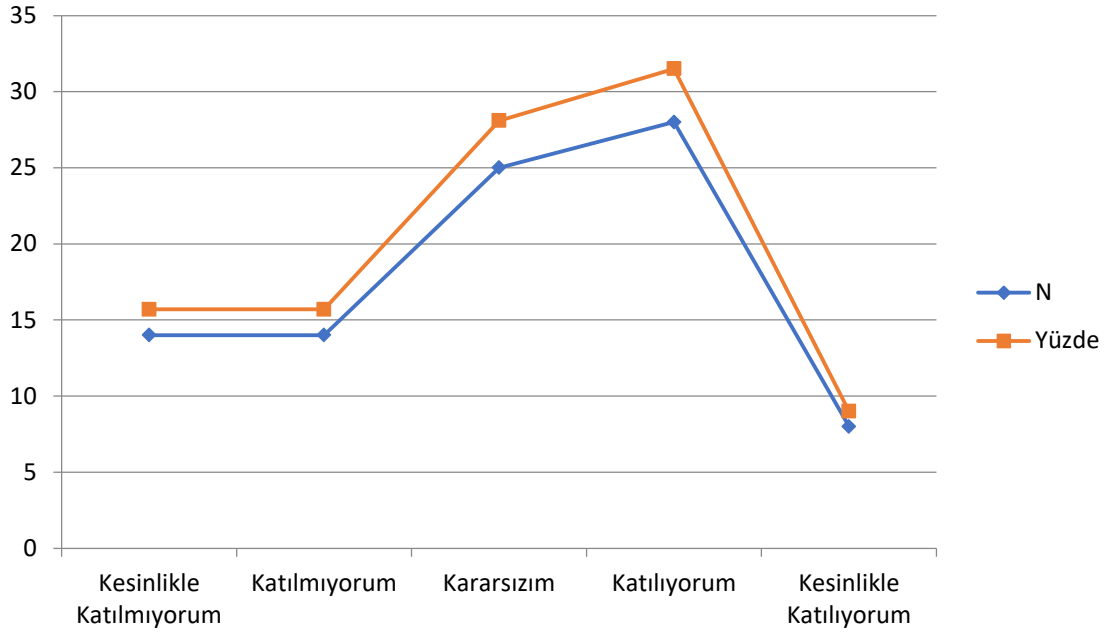
Katılımcıların bu önermeye verdikleri cevaplara göre %12,4 (11 kişi) ile Kesinlikle Katılmıyorum, %13,5 (12 kişi) ile Katılmıyorum, %36 (32 kişi) ile Kararsızım, %31,5 (28 kişi) ile Katılıyorum, %6,7 (6 kişi) ile Kesinlikle Katılıyorum cevabını vermiştir.

Bulgu: Bu önermeye %36 (32 kişi) ile yüksek oranda “Kararsızım” cevabını vermesi, on yıldır yürürlükte olan kanunun belirlemiş olduğu İSG taraflarının sorumluluklarının tam olarak anlaşılmadığının bir göstergesidir.

Şekil 8. Soru 2 ve Soru 3'ün karşılaştırılması

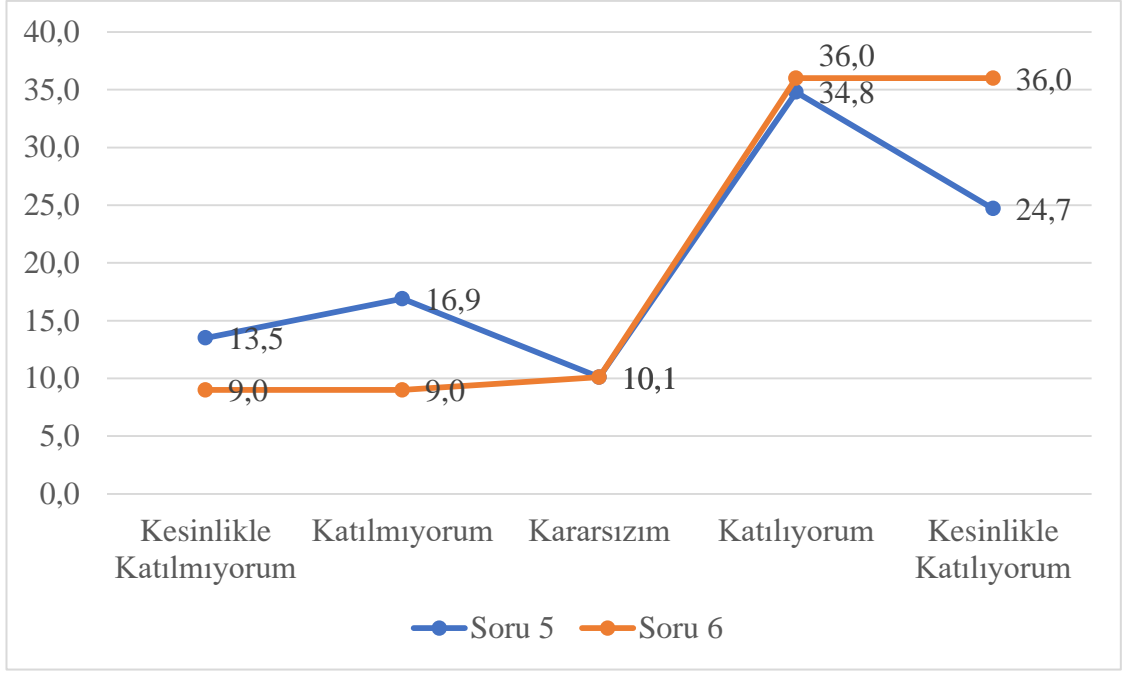
Bulgu: Bu önermede her iki soruda da katılımcıların “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” cevaplarında benzer yüzdelerde cevap verdikleri görülmektedir. “Katılıyorum” cevapların yüzdeleri sırası ile % 40,4 ve 37,1’dir. “Kesinlikle Katılıyorum” cevapların yüzdeleri sırası ile % 21,3 ve 16,9’dur. Bu sonuçla öğrencilerde tecrübesizlik ve dikkatsizlik hususunda gerekli hassasiyetin oluşmadığı görülmüştür.

Şekil 9. Soru 4 Bazı durumlarda işin yapılması için risk almanın zorunlu olduğunu düşünüyorum

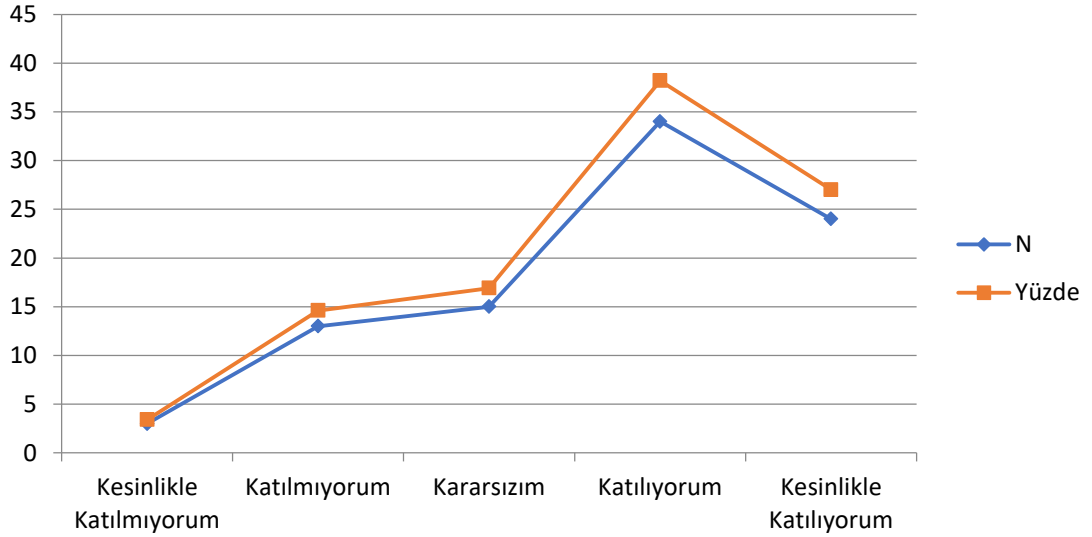
Katılımcıların bu önermeye verdikleri cevaplara göre %15,7 (14 kişi) ile Kesinlikle Katılmıyorum, %15,7 (14 kişi) ile Katılmıyorum, %28,1 (25 kişi) ile Kararsızım, %31,5 (28 kişi) ile Katılıyorum, %9 (8 kişi) ile Kesinlikle Katılıyorum cevabını vermiştir.

Bulgu: Bu önermede “Kesinlikle Katılıyorum”, “Katılıyorum” ve “Kararsızım” cevapların toplamı %68.6 (61 Öğrenci) oranındadır. Bu sonuçlara göre öğrencilerin üzerinde riskli davranışların kabul edilebilir algısı oluştuğu görülmektedir.

Şekil 10. Soru 5 ve Soru 6'nın karşılaştırılması

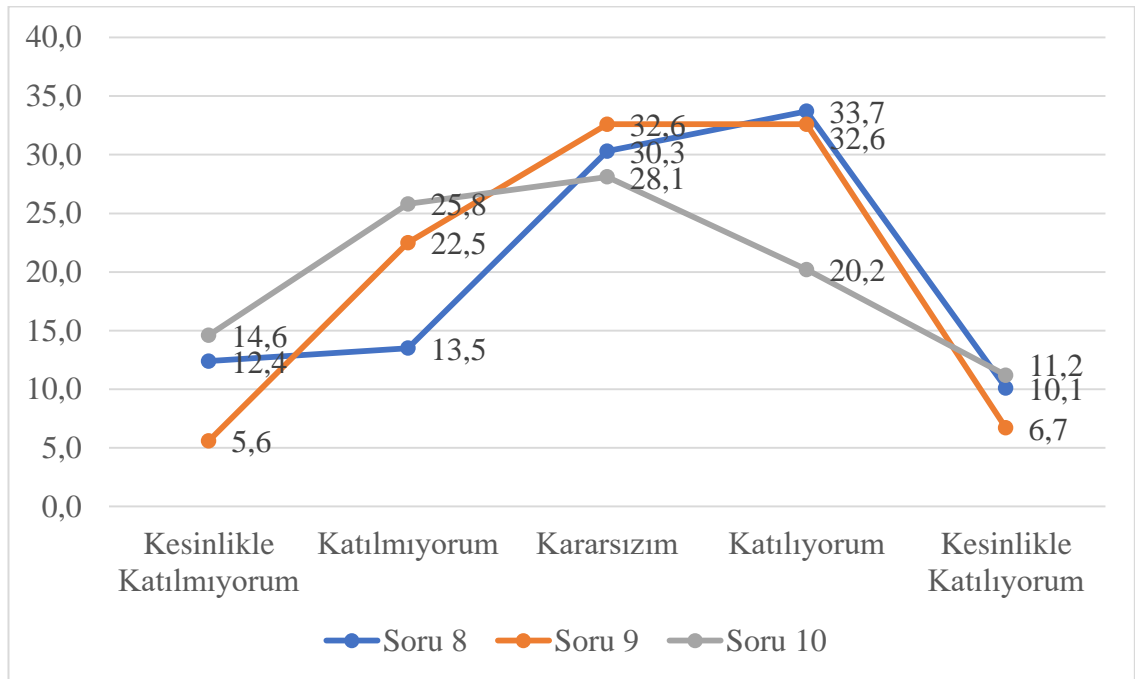
Bulgu: Şekil 10'da yer alan Soru 5 ve Soru 6'ya verilen cevaplara göre KKD (eldiven, maske, önlük) kullanılmamasının bir kaza sebebi olduğu ve bundan dolayı kullanımına önem verildiği görülmektedir. Buna rağmen istenilen seviye olan sıfır iş kazası seviyesini yakalamak için daha çok eğitim verilmesi gerektiği görülmektedir.

Şekil 11. Soru 7 İş kazaları ve meslek hastalıklarının büyük bir çoğunluğu önlenabilir

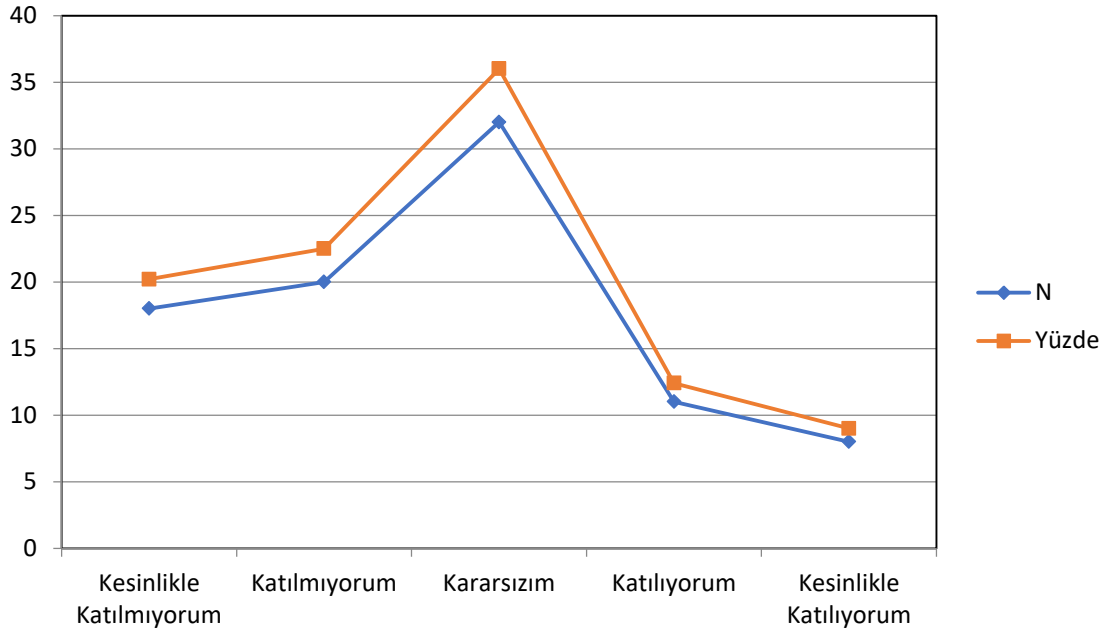
Katılımcıların bu önermeye verdikleri cevaplara göre %3,4 (3 kişi) ile Kesinlikle Katılmıyorum, %14,6 (13 kişi) ile Katılmıyorum, %16,9 (15 kişi) ile Kararsızım, %38,2 (34 kişi) ile Katılıyorum, %27 (24 kişi) ile Kesinlikle Katılıyorum cevabını vermiştir.

Bulgu: Bu önermede verilen cevaplara göre İş kazası ve meslek hastalıklarının önlenabilir olduğu algısının oluştuğu görülmektedir.

Şekil 12. Soru 8, Soru 9 ve Soru 10'un karşılaştırılması

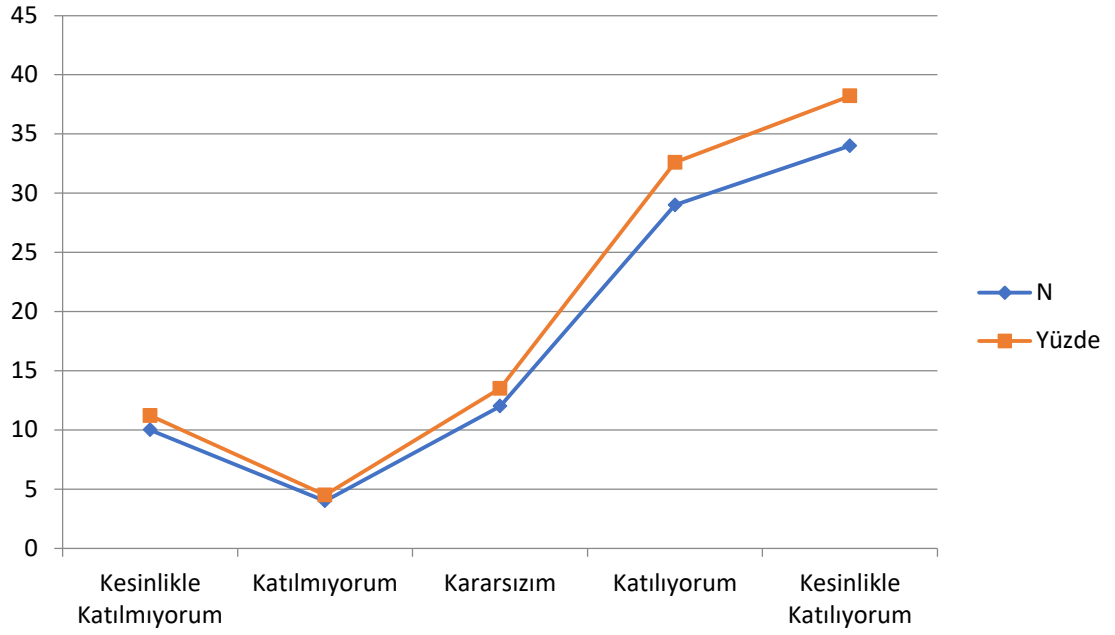
Bulgu: Şekil 12'de Soru 8, Soru 9 ve Soru 10'a verilen cevapların istatistiksel ortalaması incelendiğinde "Kararsızım" seçeneğinin yoğunluğu genç çalışanların sorumluluk bilincini tam olarak anlayamadıklarını göstermektedir.

Şekil 13. Soru 11 Dersteki başarımızın iş güvenliğinden daha önemli olduğunu düşünüyorum

Katılımcıların bu önermeye verdikleri cevaplara göre %20,2 (18 kişi) ile Kesinlikle Katılmıyorum, %22,5 (20 kişi) ile Katılmıyorum, %36 (32 kişi) ile Kararsızım, %12,4 (11 kişi) ile Katılıyorum, %9 (8 kişi) ile Kesinlikle Katılıyorum cevabını vermiştir.

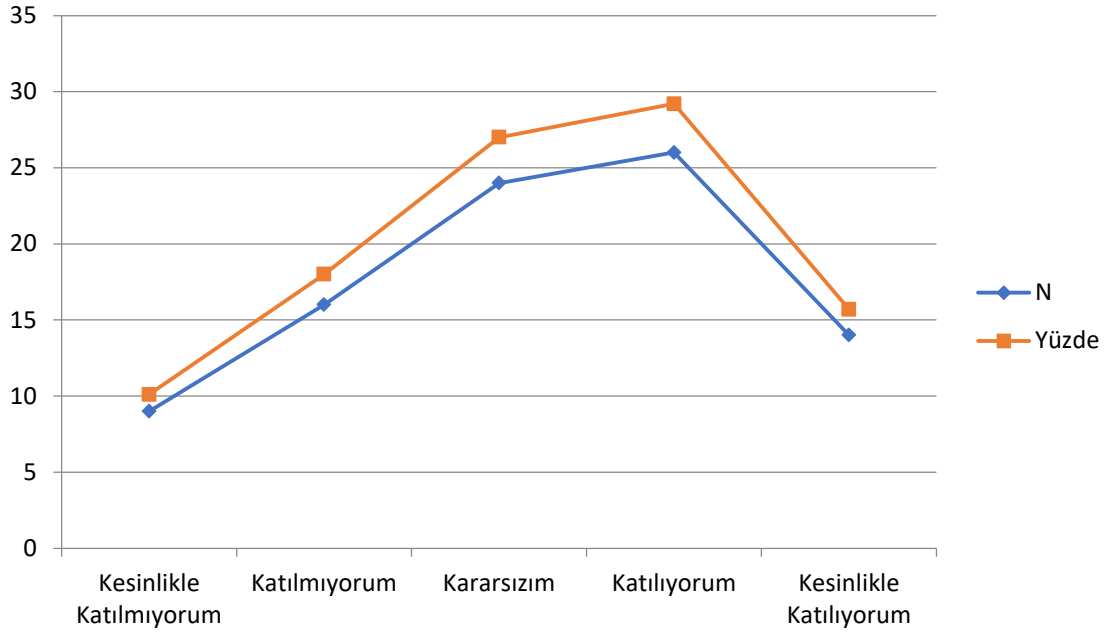
Bulgu: Bu önermede “Kararsızım” “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” %78,7 (70 kişi) ile yüksek bir oranda işaretleme yaparak öncelik sıralamasına bakıldığında iş güvenliğinin dersteki başarısını etkilemediği görülmektedir. Bu İSG liderliği yönetiminin ve yönetilebilirliğinin yeterliliğini göstermektedir.

Şekil 14. Soru 12 Tehlikeli bir olayla karşılaşma olasılığımıza karşı önceliğim kendi sağlığımdır

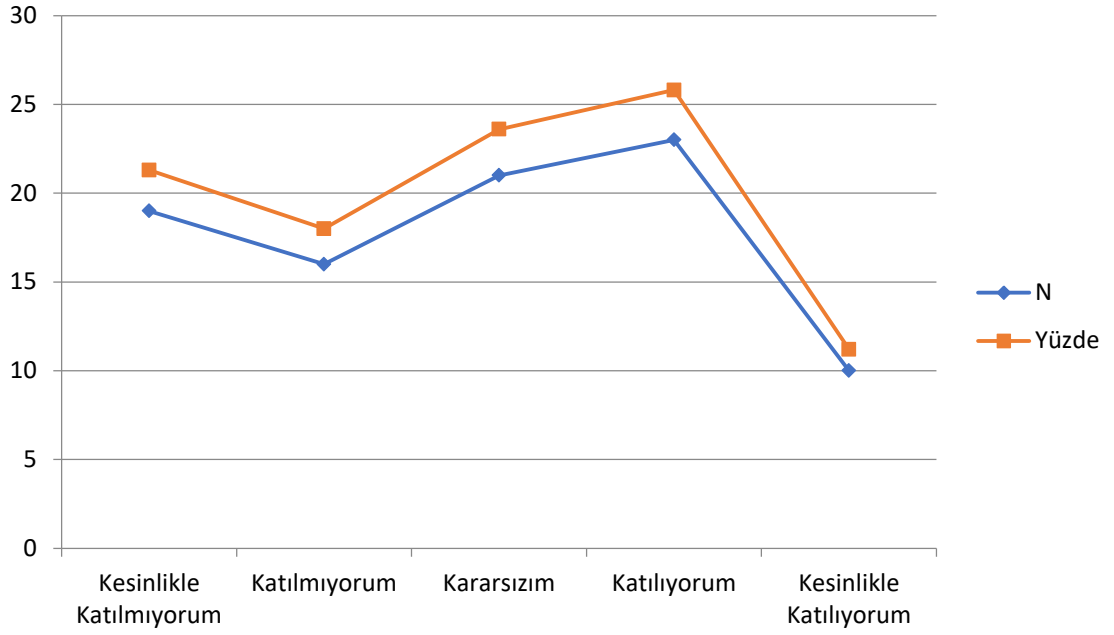
Katılımcıların bu önermeye verdikleri cevaplara göre %11,2 (10 kişi) ile Kesinlikle Katılmıyorum, %4,5 (4 kişi) ile Katılmıyorum, %13,5 (12 kişi) ile Kararsızım, %32,6 (29 kişi) ile Katılıyorum, %38,2 (34 kişi) ile Kesinlikle Katılıyorum cevabını vermiştir.

Bulgu: Bu önermede verilen cevaplara göre öğrencilerde tehlikeli bir olay veya durumla karşılaşması halinde kendisini koruması gerektiğinin farkındalığı olduğu görülmektedir.

Şekil 15. Soru 13 Tehlikeli bir olayla karşılaşma olasılığımıza karşı okulumuzda her türlü önlem alınmıştır

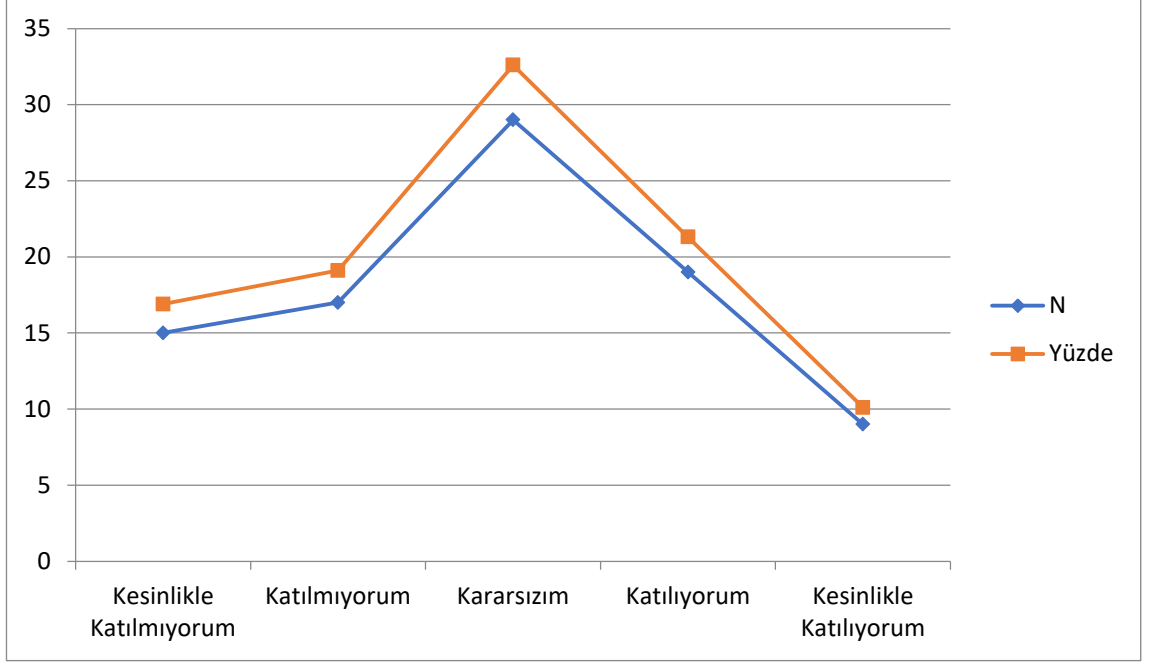
Katılımcıların bu önermeye verdikleri cevaplara göre %10,1 (9 kişi) ile Kesinlikle Katılmıyorum, %18,0 (16 kişi) ile Katılmıyorum, %27,0 (24 kişi) ile Kararsızım, %29,2 (26 kişi) ile Katılıyorum, %15,7 (14 kişi) ile Kesinlikle Katılıyorum cevabını vermiştir. Bulgu: Bu önermede verilen %44,9 (40 kişi) ile yüksek oranda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” cevapları ile katılımcıların bulunduğu ortamda alınan İSG önlemleri açısından gerekli değerlendirmeyi yaptığı, olumlu farkındalığın oluştuğu görülmektedir.

Şekil 16. Soru 14 Kişisel Koruyucu Donanım (KKD) kullanmanın gerekliliğine inanıyorum ama acil işlerde KKD kullanmadığım oluyor

Katılımcıların bu önermeye verdikleri cevaplara göre %21,3 (19 kişi) ile Kesinlikle Katılmıyorum, %18 (16 kişi) ile Katılmıyorum, %23,6 (21 kişi) ile Kararsızım, %25,8 (23 kişi) ile Katılıyorum, %11,2 (10 kişi) ile Kesinlikle Katılıyorum cevabını vermiştir.

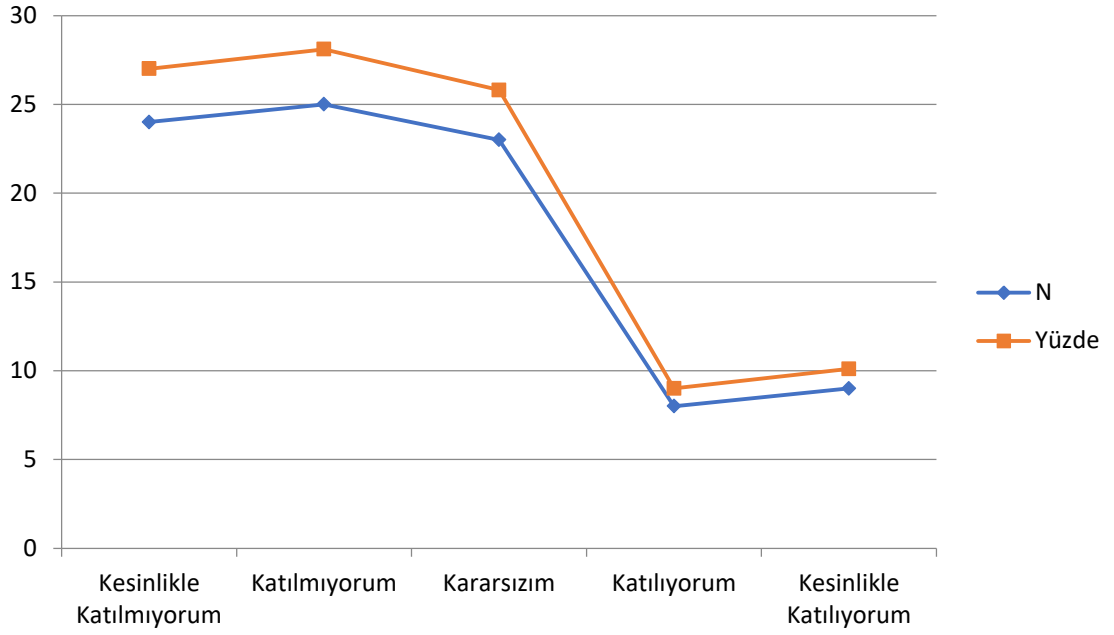
Bulgu: Bu önermede verilen %39,3 (35 kişi) ile yüksek oranda “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” cevapları ile katılımcıların çalışma ortamında acil işlerde KKD kullanmak gerektiği hassasiyetinin olduğu görülmektedir.

Şekil 17. Soru 15 Okulda kullandığım iş ekipmanlarının güvenlik konusunda yetersiz olduğunu düşünüyorum

Katılımcıların bu önermeye verdikleri cevaplara göre %16,9 (15 kişi) ile Kesinlikle Katılmıyorum, %19,1 (17 kişi) ile Katılmıyorum, %32,6 (29 kişi) ile Kararsızım, %21,3 (19 kişi) ile Katılıyorum, %10,1 (9 kişi) ile Kesinlikle Katılıyorum cevabını vermiştir.

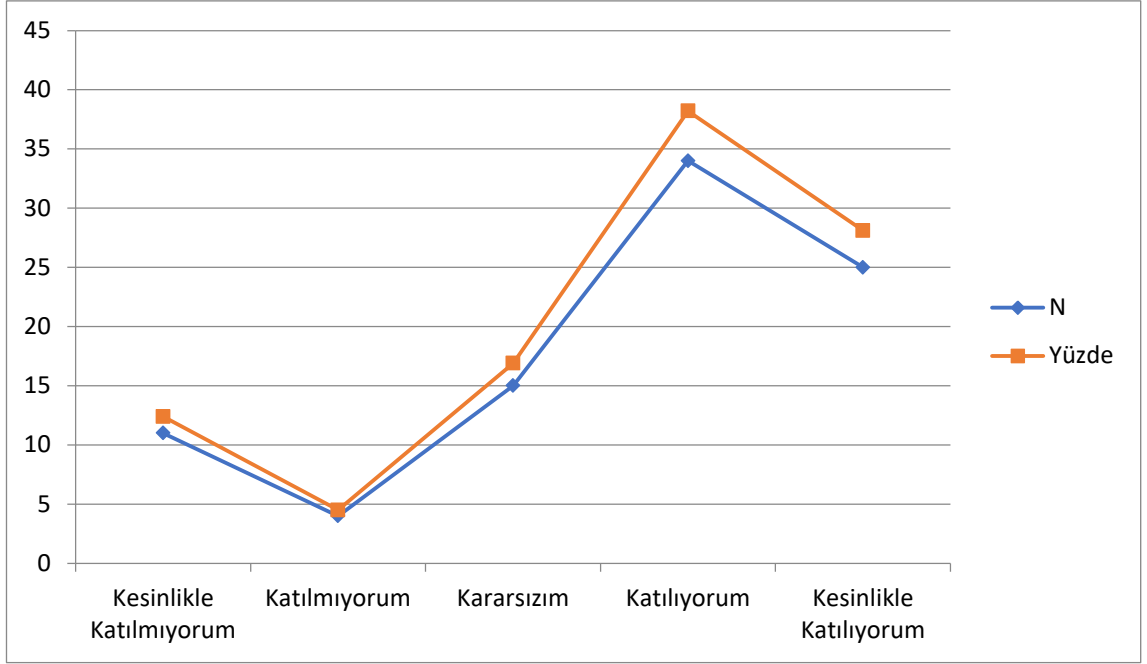
Bulgu: Bu önermede verilen %32,6 (29 kişi) ile yüksek oranda “Kararsızım” cevabı katılımcıların çalışma ortamında kullanılan makineler için alınması gereken İSG önlemleri hakkında fikir oluşmadığı görülmektedir.

Şekil 18. Soru 16 İSG konusunda aldığım eğitimlerin çalışma hayatımda faydalı olmayacağını düşünüyorum

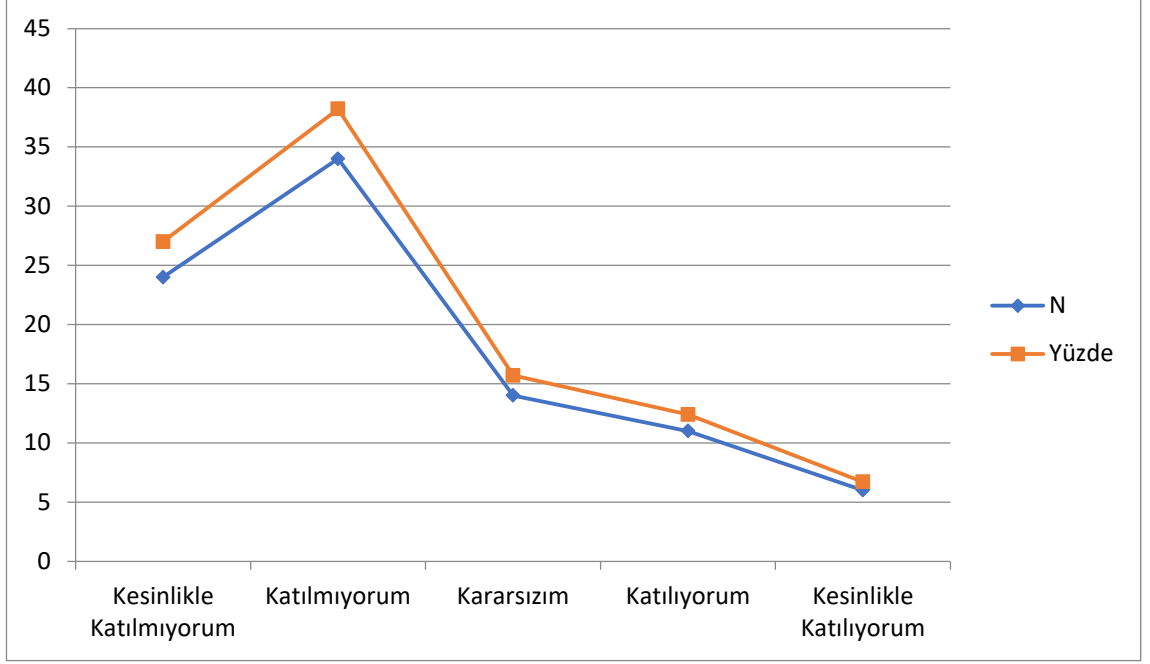
Katılımcıların bu önermeye verdikleri cevaplara göre %27 (24 kişi) ile Kesinlikle Katılmıyorum, %28,1 (25 kişi) ile Katılmıyorum, %25,8 (23 kişi) ile Kararsızım, %9 (8 kişi) ile Katılıyorum, %10,1 (9 kişi) ile Kesinlikle Katılıyorum cevabını vermiştir.

Bulgu: Bu önermede verilen %25,8 (23 kişi) ile yüksek oranda “Kararsızım” cevabı katılımcıların eğitim içerikleri hakkında yeterli düzeyde bilgi seviyesine ulaşamadığı, farkındalığın oluşturulamadığı görülmektedir.

Şekil 19. Soru 17 Yaptığım işle alakalı güvenlik kurallarını anlıyorum

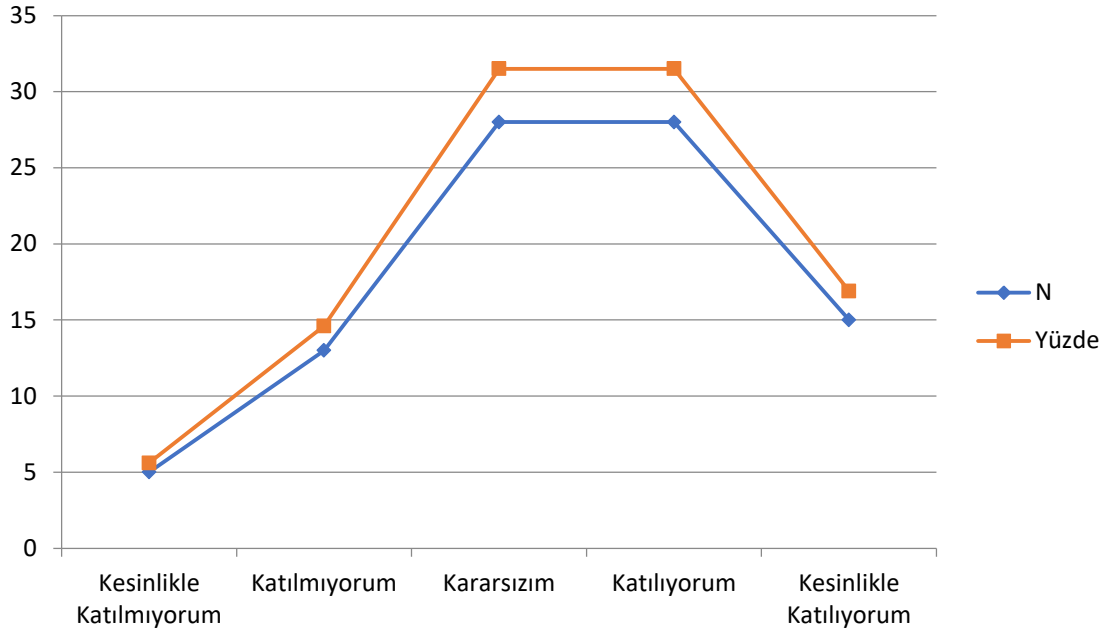
Katılımcıların bu önermeye verdikleri cevaplara göre %12,4 (11 kişi) ile Kesinlikle Katılmıyorum, %4,5 (4 kişi) ile Katılmıyorum, %16,9 (15 kişi) ile Kararsızım, %38,2 (34 kişi) ile Katılıyorum, %28,1 (25 kişi) ile Kesinlikle Katılıyorum cevabını vermiştir. Bulgu: Bu önermede verilen %66,3 (59 kişi) yüksek oranda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı verilerek yaptığım işle alakalı güvenlik kurallarını anlayabildiğini, (%16,9) 15 kişilik grup ise yaptığım işle alakalı güvenlik kurallarını anlayamadığını, (%16,9) 15 kişilik grup ise yaptığım işle alakalı güvenlik kurallarını anlıyorum seçeneğinde “Kararsız” olduğunu belirtmiştir.

Şekil 20. Soru 18 Okuldaki makine ve teçhizatlar da herhangi bir arıza meydana geldiğinde kendim düzeltmeye çalışırım

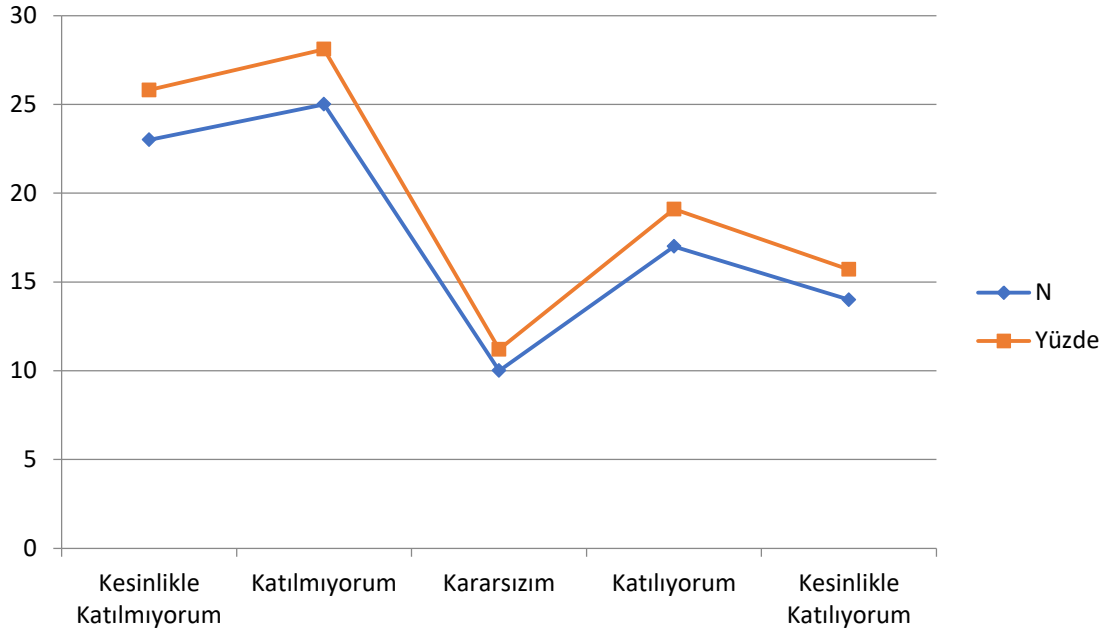
Katılımcıların bu önermeye verdikleri cevaplara göre %27 (24 kişi) ile Kesinlikle Katılmıyorum,%38,2 (34 kişi) ile Katılmıyorum, %15,7 (14 kişi) ile Kararsızım, %12,4 (11 kişi) ile Katılıyorum, %6,7 (6 kişi) ile Kesinlikle Katılıyorum cevabını vermiştir.

Bulgu: Bu önermede verilen %65,2 (58 kişi) ile yüksek oranda “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” cevabı verilerek okuldaki makine ve teçhizatlar da herhangi bir arıza meydana geldiğinde kendisinin düzeltmeyeceğini belirtmiştir.

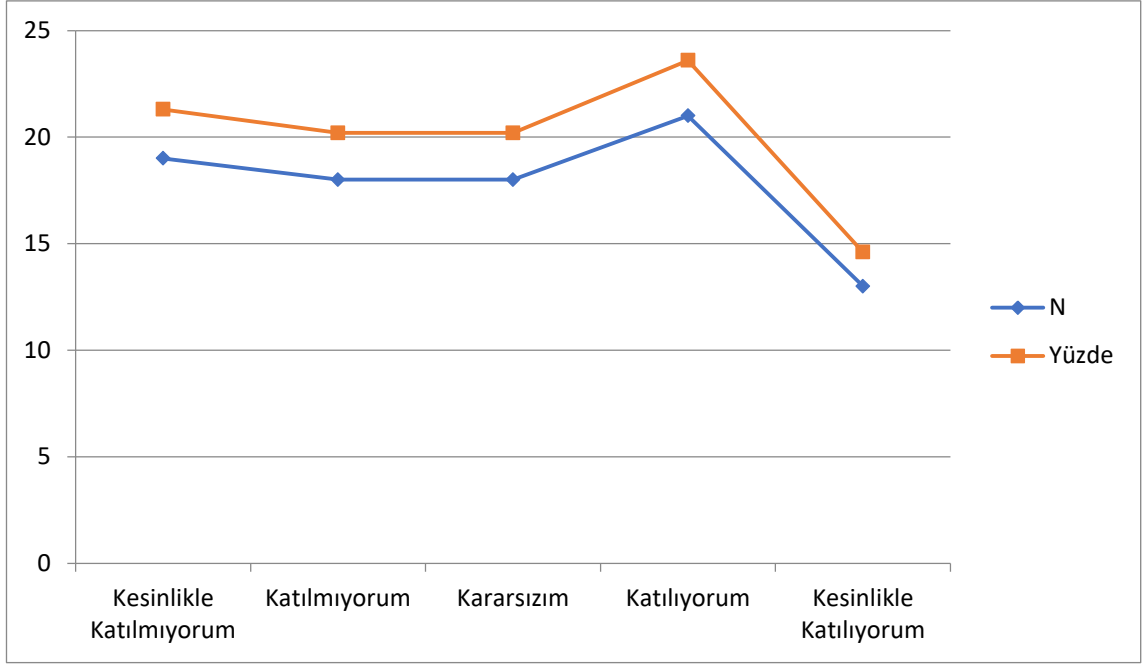
Şekil 21. Soru 19 Çalıştığım alandaki güvenlik sorunlarıyla baş edebiliyorum

Katılımcıların bu önermeye verdikleri cevaplara göre %5,6 (5 kişi) ile Kesinlikle Katılmıyorum, %14,6 (13 kişi) ile Katılmıyorum, %31,5 (28 kişi) ile Kararsızım, %31,5 (28 kişi) ile Katılıyorum, %16,9 (15 kişi) ile Kesinlikle Katılıyorum cevabını vermiştir. Bulgu: Bu önermede verilen %48,4 (43 kişi) ile yüksek oranda “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” cevapları verilerek katılımcıların çalıştığım alandaki güvenlik sorunlarıyla baş etme noktasında farkındalığın oluşturduğu görülmektedir.

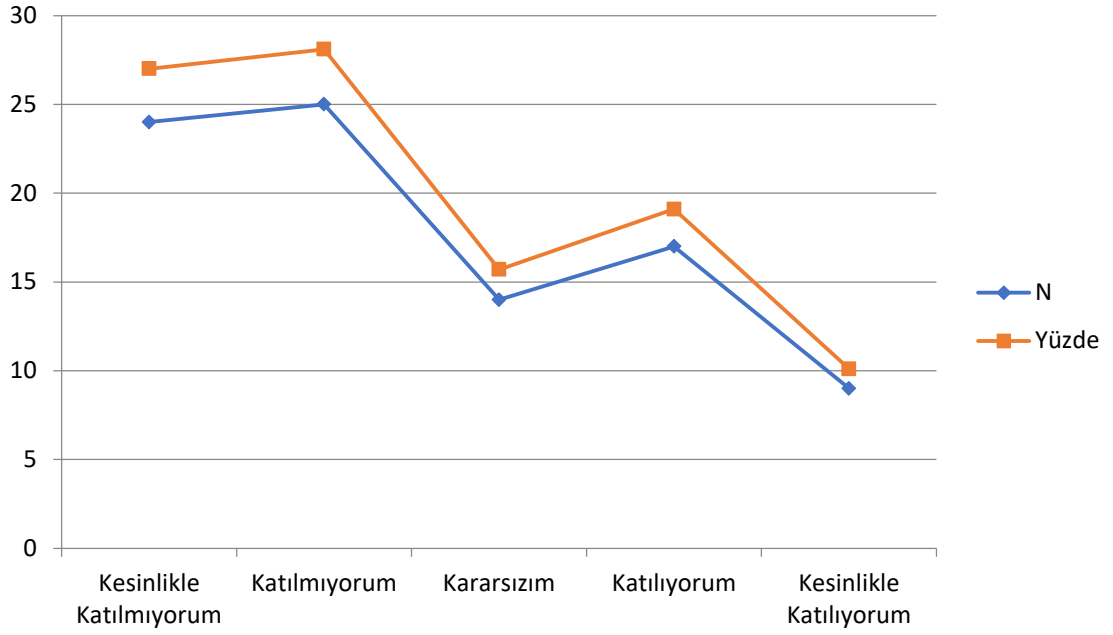
Şekil 22. Soru 20 Arkadaşlarımla birbirimizin güvenliğine özen göstermiyoruz

Katılımcıların bu önermeye verdikleri cevaplara göre %25,8 (23 kişi) ile Kesinlikle Katılmıyorum, %28,1 (25 kişi) ile Katılmıyorum, %11,2 (10 kişi) ile Kararsızım, %19,1 (17 kişi) ile Katılıyorum, %15,7 (14 kişi) ile Kesinlikle Katılıyorum cevabını vermiştir. Bulgu: Bu önermede verilen %53,9 (48 kişi) ile yüksek oranda “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” cevapları verilerek öğrencilerin birbirlerinin güvenliğini dikkate aldıklarını, buna karşılık %34,8 (31 kişi) oranında yüksek bir grup gerekli hassasiyeti göstermediklerini belirtmişlerdir.

Şekil 23. Soru 21 Tehlikeli davranışları kaza oluşmadığı sürece önemsemiyoruz

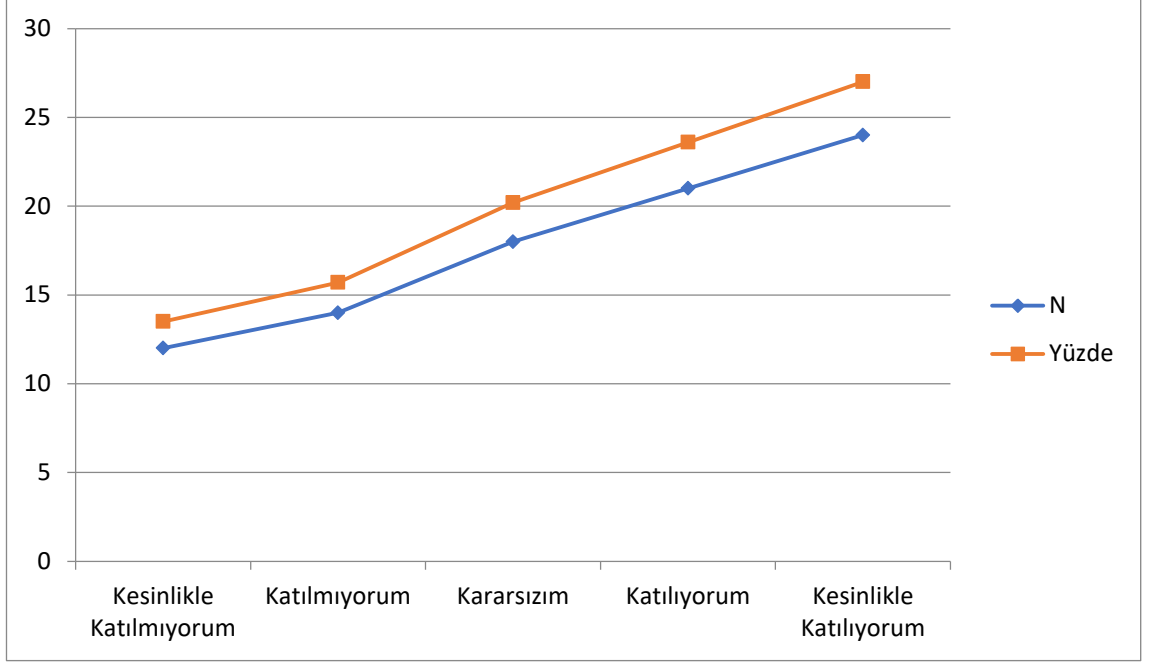
Katılımcıların bu önermeye verdikleri cevaplara göre %21,3 (19 kişi) ile Kesinlikle Katılmıyorum, %20,2 (18 kişi) ile Katılmıyorum, %20,2 (18 kişi) ile Kararsızım, %23,6 (21 kişi) ile Katılıyorum, %14,6 (13 kişi) ile Kesinlikle Katılıyorum cevabını vermiştir. Bulgu: Bu önermede verilen %41,5 (37 kişi) ile yüksek oranda “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” cevapları verilerek tehlikeli davranışların kaza oluşmadığı sürece önemsediklerini, %38,2 (34 kişi) ile yüksek oranda “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” cevabını vererek tehlikeli davranışları kaza oluşmadığı sürece önemsemediğini belirtmektedir.

Şekil 24. Soru 22 İşi zamanında tamamlayabilmek için güvenlik kurallarını dikkate almıyoruz

Katılımcıların bu önermeye verdikleri cevaplara göre %27 (24 kişi) ile Kesinlikle Katılmıyorum, %28,1 (25 kişi) ile Katılmıyorum, %15,7 (14 kişi) ile Kararsızım, %19,1 (17 kişi) ile Katılıyorum, %10,1 (9 kişi) ile Kesinlikle Katılıyorum cevabını vermiştir.

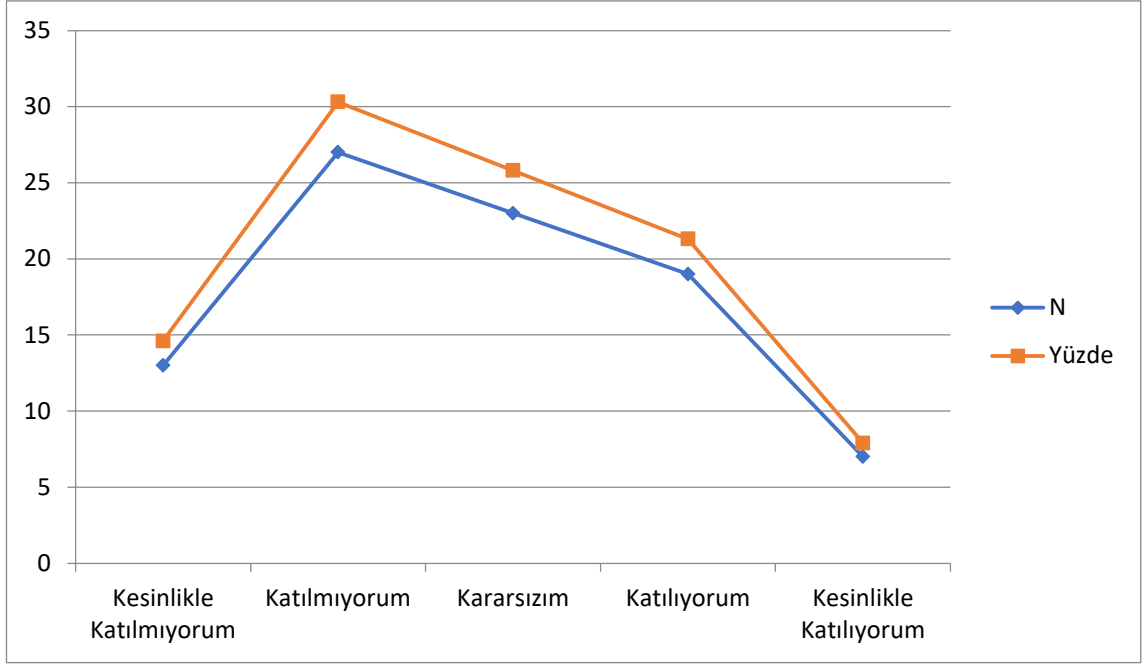
Bulgu: Bu önermede verilen %55,1 (49 kişi)'ile yüksek oranda "Katılmıyorum" ve "Kesinlikle Katılmıyorum" cevapları verilerek işi zamanında tamamlayabilmek için güvenlik kurallarını dikkate aldıklarını, %29,2 (26 kişi) ile yüksek oranda "Katılıyorum" ve "Kesinlikle Katılıyorum" cevabını vererek işi zamanında tamamlayabilmek için güvenlik kurallarını dikkate almadıkları görülmektedir.

Şekil 25. Soru 23 İş programı yoğun olsa bile risk almayı asla kabul etmiyorum

Katılımcıların bu önermeye verdikleri cevaplara göre %13,5 (12 kişi) ile Kesinlikle Katılmıyorum, %15,7 (14 kişi) ile Katılmıyorum, %20,02 (18 kişi) ile Kararsızım, %23,6 (21 kişi) Katılıyorum, %27,0 (24 kişi) ile Kesinlikle Katılıyorum cevabını vermiştir.

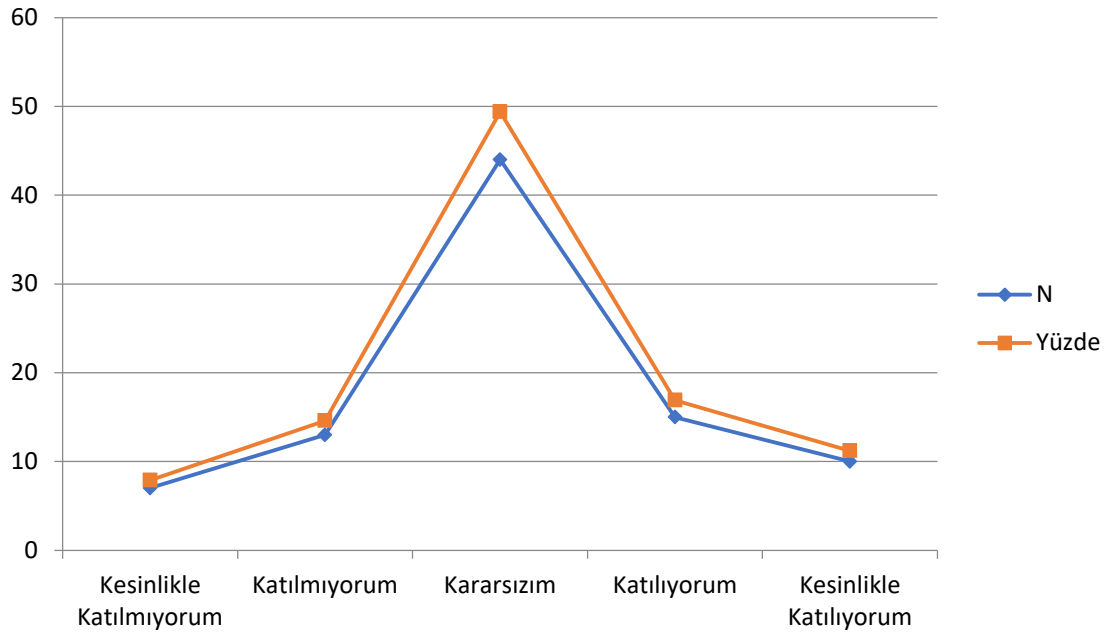
Bulgu: Bu önermede %67,8 (63 kişi) ile “Kesinlikle Katılıyorum” , “Katılıyorum” ve “Kararsızım” cevabını vererek iş program yoğunluğuna göre olsa bile risk alamayacağını, dolayısı ile İSG önlemlerinin önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şekil 26. Soru 24 Çalışanlar olarak, riskleri kaçınılmaz olarak kabul ediyoruz

Katılımcıların bu önermeye verdikleri cevaplara göre %14,6 (13 kişi) ile Kesinlikle Katılmıyorum, %30,3 (27 kişi) ile Katılmıyorum, %25,8 (23 kişi) ile Kararsızım, %21,3 (19 kişi) ile Katılıyorum, %7,9 (7 kişi) ile Kesinlikle Katılıyorum cevabını vermiştir.

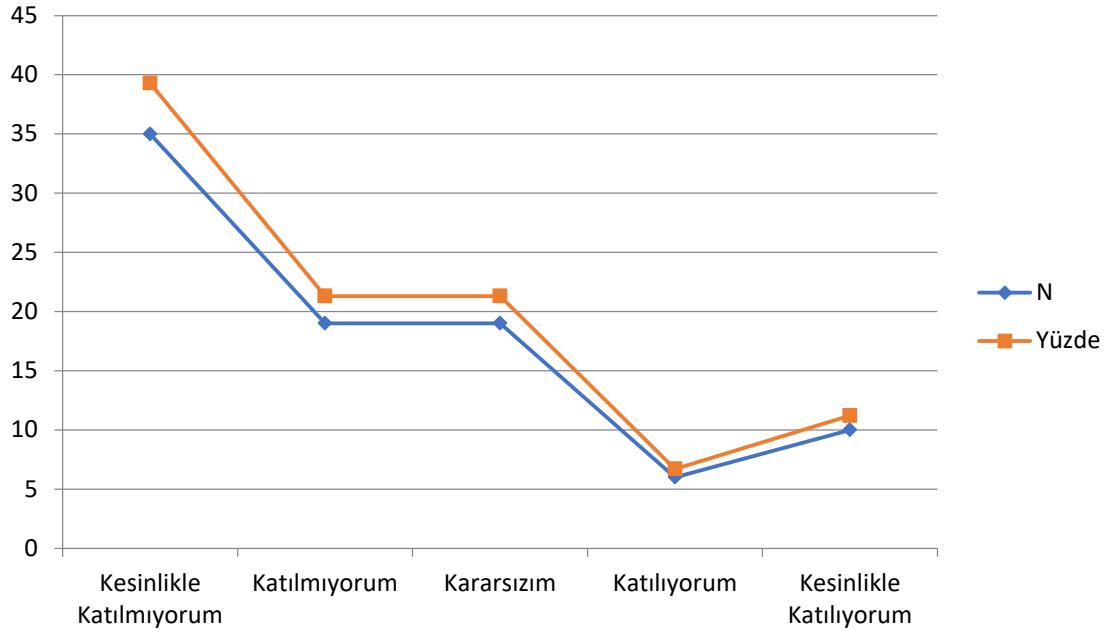
Bulgu: Bu önermede %70,7 (63 kişi) ile “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum” ve “Kararsızım” cevabını vererek çalışanlar olarak risklerin kaçınılmaz olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Şekil 27. Soru 25 İş güvenliği konusunda periyodik yapılan değerlendirmelerin bize ciddi tehlikeleri ortaya çıkarmada yardımcı olduğunu düşünüyorum

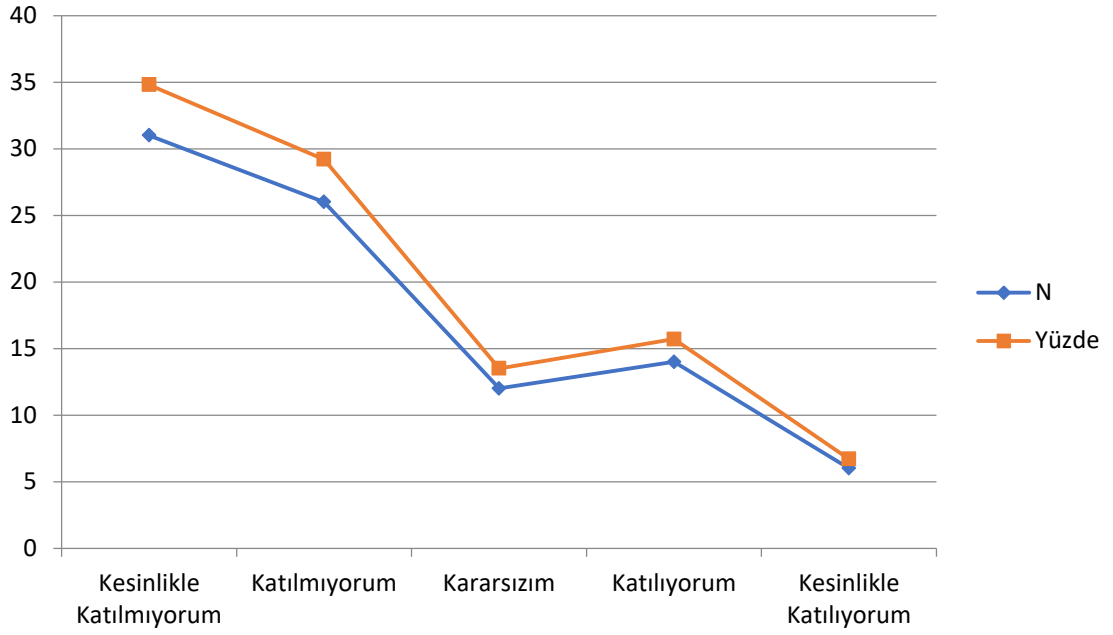
Katılımcıların bu önermeye verdikleri cevaplara göre %7,9 (7 kişi) ile Kesinlikle Katılmıyorum, %14,6 (13 kişi) ile Katılmıyorum, %49,4 (44 kişi) ile Kararsızım, %16,9 (15 kişi) ile Katılıyorum, %11,2 (10 kişi) ile Kesinlikle Katılıyorum cevabını vermiştir.

Bulgu: Bu önermede katılımcılar %49,4 (44 kişi) ile yüksek oranda “Kararsızım” cevabını vererek iş güvenliği konusunda periyodik yapılan değerlendirmelerin bize ciddi tehlikeleri ortaya çıkarmada yardımcı olduğunu hakkında bir fikrinin olmadığı görülmektedir. Bu sonuca göre katılımcılara periyodik değerlendirilmelerin önemi hakkında gerekli eğitimlerin verilmediği görülmüştür.

Şekil 28. Soru 26 İş güvenliği eğitiminin anlamsız olduğunu düşünüyorum

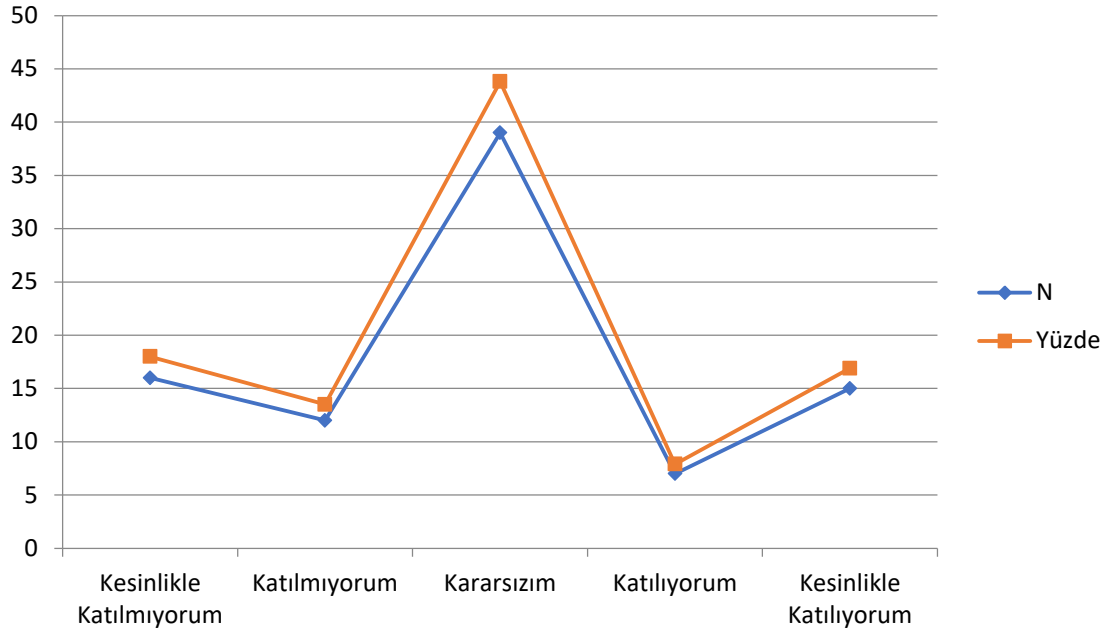
Katılımcıların bu önermeye verdikleri cevaplara göre %39,3 (35 kişi) ile Kesinlikle Katılmıyorum, %21,3 (19 kişi) ile Katılmıyorum, %21,3 (19 kişi) ile Kararsızım, %6,7 (6 kişi) ile Katılıyorum, %11,2 (10 kişi) ile kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Bulgu: Bu önermede %81,9 (73 kişi) ile “Kesinlikle Katılıyorum” , “Katılıyorum” ve “Kararsızım” cevabını vererek iş güvenliği eğitiminin anlamsız olduğunu belirtmişlerdir. Bu oranın yüksek çıkması verilen eğitimlerin yeterli seviyede olmadığı ve etkin bir şekilde verilmediğini göstermektedir.

Şekil 29. Soru 27 İş güvenliği için ön planlama yapmanın anlamsız olduğunu düşünüyorum

Katılımcıların bu önermeye verdikleri cevaplara göre %34,8 (31 kişi) ile Kesinlikle Katılmıyorum, %29,2 (26 kişi) ile Katılmıyorum, %13,5 (12 kişi) Kararsızım, %15,7 (14 kişi) ile Katılıyorum, %6,7 (6 kişi) ile kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Bulgu: Bu önermede katılımcılar %77,5 (69 kişi) ile “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum” ve “Kararsızım” cevabını vererek iş güvenliği için ön planlama yapmanın anlamsız olduğunu düşünmediklerini belirtmişlerdir. Bu oranın yüksek çıkması verilen eğitimlerin yeterli seviyede olduğu ve etkin bir şekilde verildiğini göstermektedir.

Şekil 30. Soru 28 İş güvenliği uygulamasının önemli ve yaygın olmasını sağlayacak unsurun, kurallara uyulması için yapılan baskı olduğunu düşünüyorum

Katılımcıların bu önermeye verdikleri cevaplara göre %18 (16 kişi) ile Kesinlikle Katılmıyorum, %13,5 (12 kişi) ile Katılmıyorum, %43,8 (39 kişi) ile Kararsızım, %7,9 (7 kişi) Katılıyorum, %16,9 (15 kişi) ile Kesinlikle Katılıyorum cevabını vermiştir.

Bulgu: Bu önermede %43,8 (39 kişi) ile yüksek oranda “Kararsızım” cevabını vererek iş güvenliği uygulamasının önemli ve yaygın olmasını sağlayacak unsurun, kurallara uyulması için yapılan baskı olduğu sorusuna kararsız seçeneğini belirtmişlerdir.

Tablo 4. Anket puanının katılımcıların sınıf düzeyleri bakımından karşılaştırılması

		İş Sağlığı ve Güvenliği Bilgi Düzeyi
9.sınıf	ort.	82,97
	ss.	12,27
10.sınıf	ort.	87,38
	ss.	6,92
11.sınıf	ort.	87,06
	ss.	9,18
12.sınıf	ort.	83,93
	ss.	6,20
F		3,839
p		0,279

Tabloda katılımcıların sınıf düzeylerine göre anket puanlarının ANOVA testi sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre sınıf düzeyi grupları arasında İş Sağlığı ve Güvenliği Bilgi Düzeyi puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 5. Anket puanının katılımcıların cinsiyetleri bakımından karşılaştırılması

		İş Sağlığı ve Güvenliği Bilgi Düzeyi
Kız	ort.	85,08
	ss.	5,37
Erkek	ort.	85,26
	ss.	10,31
t		0,042
p		0,966

Tabloda katılımcıların cinsiyetlerine göre anket puanlarının bağımsız örneklem t testi sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre cinsiyet grupları arasında İş Sağlığı ve Güvenliği Bilgi Düzeyi puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 6. Anket puanının katılımcıların iş kazasından son anda kurtulma durumları bakımından karşılaştırılması

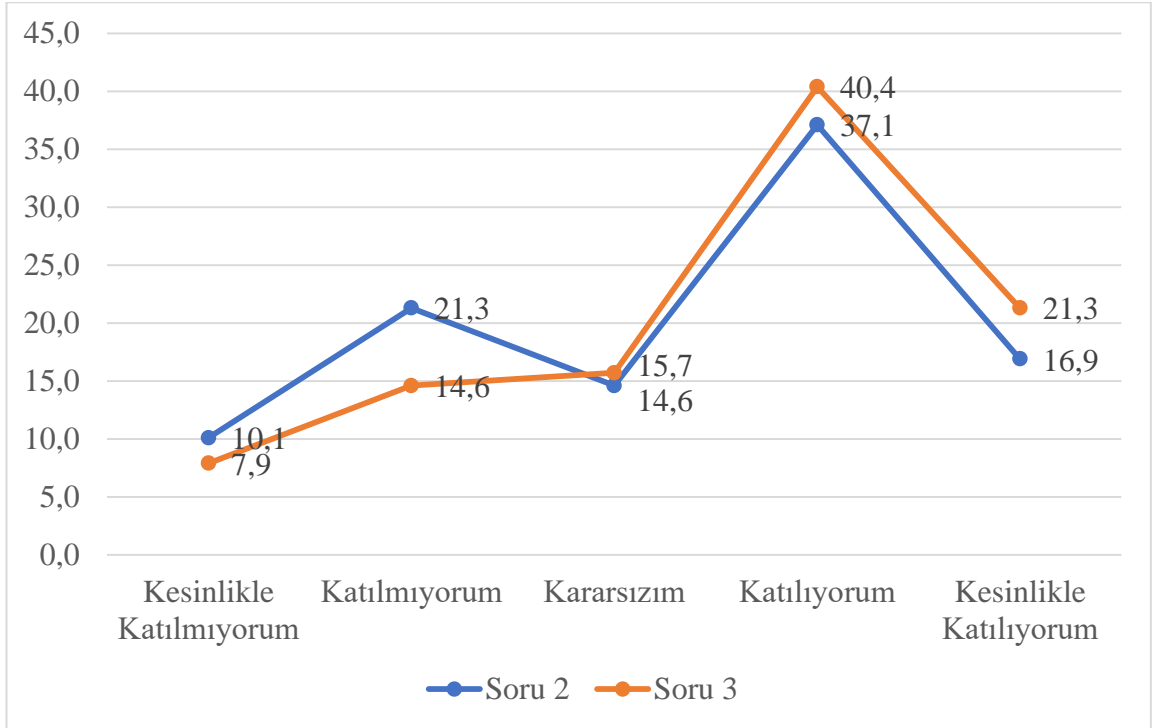
		İş Sağlığı ve Güvenliği Bilgi Düzeyi
Evet	ort.	92,09
	ss.	9,32
Hayır	ort.	84,27
	ss.	9,49
t		-2,408
p		0,016*

Tabloda katılımcıların iş kazasından son anda kurtulma durumu gruplarına göre anket puanının bağımsız örneklem t testi sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre; İş kazasından son anda kurtulanların İş Sağlığı ve Güvenliği Bilgi Düzeyi puanı böyle bir durum ile karşılaşmayanlara göre daha yüksektir ($p<0,05$).

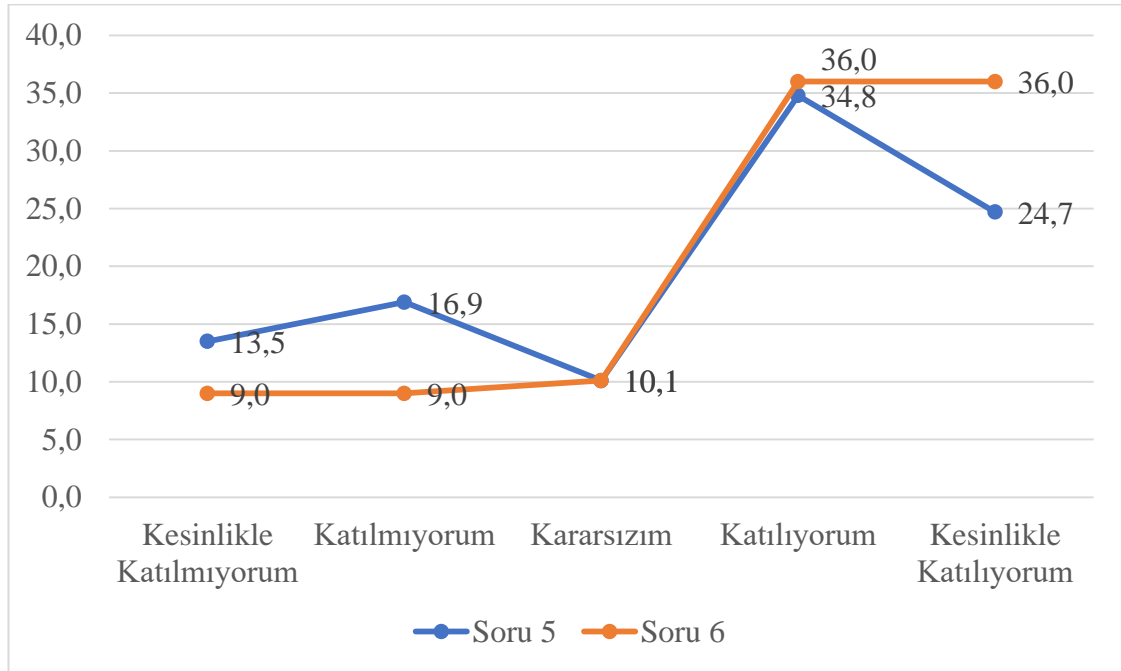
Şekil 31. İş kazasından son anda kurtulan ve kurtulmayanların iş sağlığı ve güvenliği bilgi düzeyi ortalamaları

4.2. Tartışma

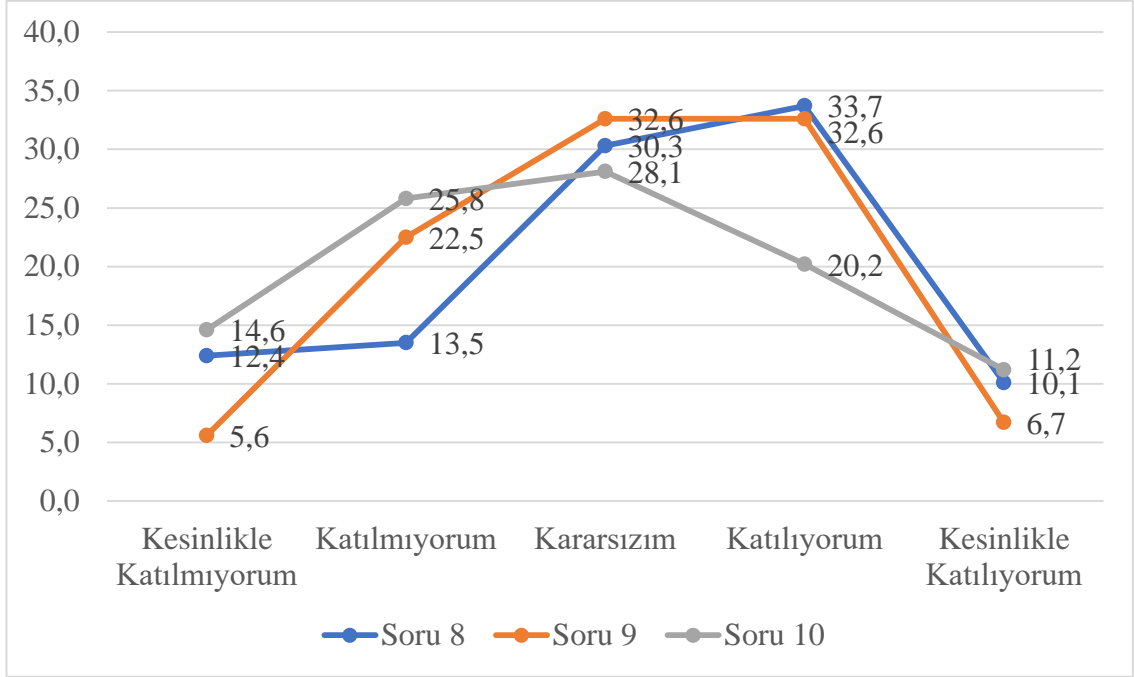
Şekil 32. Soru 2 ve Soru 3'ün karşılaştırılması

Bulgu: Şekil 32’de yer alan her iki soruda da katılımcıların “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” cevaplarında benzer yüzdelerde cevap verdikleri görülmektedir. “Katılıyorum” cevapların yüzdeleri sırası ile % 40,4 ve 37,1’dir. “Kesinlikle Katılıyorum” cevapların yüzdeleri sırası ile % 21,3 ve 16,9’dur. Bu sonuçla öğrencilerde tecrübesizlik ve dikkatsizlik hususunda gerekli hassasiyetin oluşmadığı görülmüştür. Elde edilen bu sonuçlar ile Akay (2022)’nin sonuçları uyum göstermiştir.

Şekil 33. Soru 5 ve Soru 6'nın karşılaştırılması

Bulgu: Şekil 33’da yer alan Soru 5 ve Soru 6’ya verilen cevaplara göre KKD (eldiven, maske, önlük) kullanılmamasının bir kaza sebebi olduğu ve bundan dolayı kullanımına önem verildiği görülmektedir. Buna rağmen istenilen seviye olan sıfır iş kazası seviyesini yakalamak için daha çok eğitim verilmesi gerektiği görülmektedir. Elde edilen bu sonuçlar ile Akay (2022)’nin sonuçları uyum göstermiştir.

Şekil 34. Soru 8, Soru 9 ve Soru 10'un karşılaştırılması

Bulgu: Şekil 34'de Soru 8, Soru 9 ve Soru 10'a verilen cevapların istatistiksel ortalaması incelendiğinde "Kararsızım" seçeneğinin yoğunluğu genç çalışanların sorumluluk bilincini tam olarak anlayamadıklarını göstermektedir. Elde edilen bu sonuçlar ile Akay (2022)'nin sonuçları uyum göstermiştir.

Dursun ve Keser'in (2014) araştırmasında, katılımcıların İş Sağlığı ve Güvenliği bilinçleri artırılarak güvenli davranışları sergilediklerini belirlemişlerdir. "Güvenli davranışların benimsenmesi güvenlik kültürünün de gelişmesine katkı sağlamaktadır." (Dursun, 2013). Dolayısıyla İSG kültürü küçümsenemez ve özellikle genç yaşlardan başlayarak çalışan ve öğrencilerin bilgi düzeylerinin yükseltilmesiyle ilerde İSG kültürünün oluşmasının temellerini kurulacaktır. Aksoy ve Çevik (2013)'in araştırmasında ise öğrencilere sorulan "Programınızla ilgili güncel iş kazaları ve meslek hastalıklarından haberdar mısınız?" sorusuna olumlu cevap verenler yeterli seviyede değildir. Dolayısı ile meslek lisesi öğrencileri eğitim gördükleri alanla alakalı çalıştıklarında karşılaşacakları iş kazası ve meslek hastalıkları konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirlemişlerdir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada Meslek ve Teknik Anadolu Lisesinde itfaiyecilik ve yangın güvenliği alanında okuyan öğrencilerin iş sağlığı ve güvenliği düzeylerinin ölçülmesi hedeflenmiştir. Bu bağlamda Konya ilinde Kozağaç Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde öğrencilere anket yapılmıştır. Yapılan anket neticesinde elde edilen sonuçlar bu bölümde yer almaktadır.

Tabloda katılımcıların kişisel bilgilerinin dağılımı verilmiştir. Buna göre katılımcıların % 36'sı 11.sınıf, % 33,7'si 9.sınıf, % 15,7'si 12.sınıf ve % 14,6'sı 10.sınıftır. Ankete katılanların % 86,5'i erkek, % 13,5'i kızdır. Katılımcıların % 12,4'ü iş kazasından sonra kurtulduğunu % 87,6'sı ise böyle bir durumun başına gelmediğini aktarmıştır.

Katılımcıların en çok katıldıkları anket maddeleri şu şekildedir:

- Tehlikeli bir olayla karşılaşma olasılığımıza karşı önceliğim kendi sağlığımdır.
- Herhangi bir işlem sırasında KKD (Kişisel Koruyucu Donanım) kullanıyorum.
- Yaptığım işle alakalı güvenlik kurallarını anlıyorum.
- İş programı yoğun olsa bile risk almayı asla kabul etmiyorum.
- İş kazaları ve meslek hastalıklarının büyük bir çoğunluğu önlenemez.

Katılımcıların en az katıldıkları anket maddeleri şu şekildedir:

- İş güvenliği eğitiminin anlamsız olduğunu düşünüyorum.
- İş güvenliği için ön planlama yapmanın anlamsız olduğunu düşünüyorum.
- İş zamanında tamamlayabilmek için güvenlik kurallarını dikkate almıyoruz.
- İSG konusunda aldığım eğitimlerin çalışma hayatımda faydalı olmayacağını düşünüyorum.
- Okuldaki makine ve teçhizatlar da herhangi bir arıza meydana geldiğinde kendim düzeltmeye çalışırım.

Analiz sonuçlarına göre sınıf düzeyi grupları arasında İş Sağlığı ve Güvenliği Bilgi Düzeyi puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark belirlenmemiştir.

Cinsiyet grupları arasında İş Sağlığı ve Güvenliği Bilgi Düzeyi puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır.

İş kazasından son anda kurtulanların İş Sağlığı ve Güvenliği Bilgi Düzeyi puanı böyle bir durum ile karşılaşmayanlara göre daha yüksektir.

Bu sonuçlardan yola çıkılarak cinsiyet ve sınıfın iş sağlığı ve güvenliği bilgi düzeyi konusunda farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Fakat daha önceden bir iş kazası yaşamaktan son anda kurtulanların iş sağlığı ve güvenliği bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Buna göre bir tehlikeye maruz kalma durumu o tehlike hakkında daha bilgili olma durumunu getirmiştir. Bu bağlamda diğer öğrencilerin de bilinçlenmesi adına derslerde iş kazalarına yönelik görsel ve videolar gösterilerek daha fazla bilgi sahibi olmaları sağlanabilir. Öğrencilerin iş sağlığı ve güvenliğini daha çok önemsemeleri adına örneklerin gösterilmesi son derece önemlidir. Direkt insan sağlığını tehdit etmesi dolayısı ile ihmal edilmemesi gereken bir konudur.

Sonraki araştırmacılara öneri olarak farklı okullarda da benzer anket çalışmaları yapılabilir. Bu sayede literatürde konuya ilişkin daha fazla veri yer alabilir. Bunun yanı sıra iş sağlığı ve güvenliği bilgi düzeyi ile başka değişkenlerin (güvenlik kültürü vb.) ilişkileri incelenebilir. Bu sayede etkileşimle olması muhtemel başka etmenlerin belirlenmesi sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Akay, M. (2022). *Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin Makine Alanlarında Okuyan Öğrencilerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkındaki Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Kto Karatay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Konya.
- Aksoy, A. & Çevik, B. (2013). Bazı Önlisans Programlarında Eğitim Gören Öğrencilerin İş Güvenliği Konusuna Yaklaşımlarının Belirlenmesi (Gümüşova Meslek Yüksekokulu Örneği). *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 3(3), 47-53.
- Alkan, E. (2017). *Meslek lisesi öğrencilerinin iş güvenliği kültürü ve bilinci üzerine bir çalışma*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Altan, Ö. Z. (2004). *Sosyal Politika Dersleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Arıcı, K. (1999). *İş Sağlığı ve İş Güvenliği Dersleri*. Ankara: TES-İŞ Eğitim Yayınları.
- Atlı, K. (2015). *İş Sağlığı ve Güvenliğinde Hizmet Modelleri*. 29. İş Sağlığı ve Güvenliği Haftası. Ankara.
- Balkır, Z. G. (2012). İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkının Korunması: İşverenin İş Sağlığı ve Güvenliği Organizasyonu. *Sosyal Güvenlik Dergisi*. 2 (1): 56-91.
- Baloğlu, C. (2013). *Avrupa Birliği ve Türkiye'de İş Sağlığı ve Güvenliği*. İstanbul: Beta Yayınevi.
- Bilir, N. (2016). *İş Sağlığı ve Güvenliği Profili Türkiye*. Ankara: Uluslararası Çalışma Örgütü Yayınları.
- Bozoğlu, U. (2021). *Ortaokulda İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarına İlişkin Okul Müdürlerinin Görüşleri (Muğla İli Mentеше İlçesi Örneği)*. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- Camkurt, M.Z. (2018). Çalışanların Kişisel Özelliklerinin İş Kazalarının Meydana Gelmesi Üzerindeki Etkisi. *TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, 24(6).
- Cerev, G. (2018). İş Güvenliği Uzmanlarının Genel, İçsel ve Dışsal İş Tatmin Düzeylerinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(4): 91-112.
- Cerev, G., & Yıldırım, S. (2018). Çalışanların Kişisel Özelliklerinin İş Kazası ve Meslek Hastalıklarına Etkisi Üzerine Bir İnceleme. *Fırat Üniversitesi İİBF Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(1), 53-72.
- Cooper, M., & Cotton, D. (2000). Safety Training - A Special Case? *Journal of European Industrial Training*, 24(9), 481-490.

- Çay, E. (2018). Özel Eğitim Okulu Yöneticilerinin İş Sağlığı ve Güvenliği'ne Yönelik Görüşleri. *Education Sciences*, 14(1), 1-16.
- Çiçek, Ö., & Öçal, M. (2016). Dünyada ve Türkiye'de İş Sağlığı ve İş Güvenliğinin Tarihsel Gelişimi. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 5(11), 106-129.
- Demirbilek, T. (2005). *İş Güvenliği Kültürü*. İzmir: Legal Yayınları.
- Dursun, S. & Keser, A. (2014). İş Güvenliği Farkındalığı ve İş Güvenliği Davranışları Arasındaki İlişkilerin Araştırılması: Uygulamalı Bir Araştırma, 5(2), 1-9.
- Dursun, S. (2013). İş Güvenliği Kültürünün Çalışanların Güvenli Davranışları Üzerine Etkisi. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 3(2), 61-75.
- Ekemen, K. S. (2006). Eski ve Yeni iş Kanunlarında Çalışanların İSG Eğitimi". *İş Sağlığı ve Güvenliği Dergisi*, 30(6), 12-17.
- Emrem, O.Ü. (2018). *Avrupa Birliğinde İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürünün Gelişimi Ve Türkiye'de İş Sağlığı ve Güvenliğinin Düzeyi*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Erkan, C. (1984). *İş Sağlığı ve Meslek Hastalıkları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınları.
- Erol, S. (2015). İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda İşveren, Çalışan ve Devletin Rolü. *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi (ASSAM – UHAD)*, 4: 115-137
- Gençler, A. (2007). İş Sağlığı ve Güvenliği Alanında Mevzuatımızda Bulunan Düzenlemelerden Doğan Yükümlülükler. *İş Sağlığı ve Güvenliği Dergisi*, Temmuz-Ağustos-Eylül.
- Gerek, N. H. (2008). *İş Sağlığı ve İş Güvenliği*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları.
- Gül, T. (2019). *İş Sağlığı ve Güvenliği Önlisans ve Lisans Öğrencilerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Bilgi Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Güngör, M.A. (2017). *Meslek Liselerinde İş Sağlığı ve Güvenliğinin Bilinirliği: Yapılan Ve Yapılması Gereken Çalışmalar Karabağlar İlçesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Güven İ. (2018). Türk eğitim tarihi. *Pegem Atf İndeksi*, 001-379.
- Hatipoğlu, Ö. (2006). *İş Sağlığı ve Güvenliğinin Mevcut Durumu ve Bir Araştırma*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- HSE. (2021). *Health And Safety Training A Brief Guide*. <https://www.hse.gov.uk/pubns/indg345.pdf> Erişim tarihi: 01 Aralık 2022.

- <https://www.meslek Hastaligi.net/bernardino-ramazzini-ve-diatriba/> Erişim tarihi: 01 Aralık 2022.
- ILO. (2013). *Training Package on Workplace Risk Assessment and Management for Small and Medium-Sized Enterprises*. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/instructionalmaterial/wcms_215344.pdf Erişim tarihi: 15 Aralık 2022.
- Karabal, A. (2021). İş Sağlığı ve İş Güvenliği. *USOBED Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 5(1), 1-21.
- Karavardar, G. (2015). İş Yaşamında Farkındalık: İş-Aile Dengesi ve İş Performansı ile İlişkisi. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 13(1).
- Kılıkş, İ. (2022). *İş Sağlığı ve Güvenliği*. 4.baskı. Bursa: Dora Yayınları.
- Kişisel Gelişim İş Güvenliği ve İşçi Sağlığı. (2006). Millî Eğitim Bakanlığı. *Meslekî Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi*, Ankara, 1-62.
- Kovancı, Ü. (2018). *İş sağlığı ve güvenliği uygulamalarında verimlilik üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- MEGEP, (2014). *İş Güvenliği ve İşçi Sağlığı*. Ankara. MEB.
- Oğan, H. (2014). *Sağlık Çalışanları İçin İşçi Sağlığı ve Güvenliği*. Ankara: Türk Tabipleri Birliği Yayınları.
- Özkılıç, Ö. (2005). *İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemleri ve Risk Değerlendirme Metodolojileri*. Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Yayınları, Yayın No: 246.
- Pisaniello D. L., Stewart S. K., Jahan N., Pisaniello S. L., Winefield H., & Braunack-Mayer A. (2013). The Role Of High Schools In Introductory Occupational Safety Education–Teacher Perspectives On Effectiveness. *Safety Science*, 55, 53-61.
- Saad, M., Karia, N., & Omar, A. (2015). Why Integrated Osh Practices Make Good Economic Sense? *Journal Occupational Safety Health*, 5(1), 31-41.
- Sağlık Gözetimi ve Meslek Hastalıkları. (2019). İş Sağlığıyla İlgili Ortak ILO-WHO Komitesi (1950) tarafından kabul edilen ve (1995) revize edilen kapsamlı tanımı.
- Süzeki S. (2019). İş güvenliği Uzmanları ve İşyeri Hekimleri (İş Sağlığı ve Güvenliği Profesyonelleri). *Atılım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu-İş*, 14(3), 1-18.
- Şahin, H. Ş., & Yeniçeri, Z. (2015). “Farkındalık” Üzerine Üç Araç: Psikolojik Farkındalık, Bütünleyici Kendilik Farkındalığı ve Toronto Bilgece Farkındalık Ölçekleri. *Türk Psikoloji Dergisi*, 30 (76), 48-64

- Şenol, L., & Ferhatoğlu, M. (2019). İşletmelerde İş Sağlığı ve Güvenliği. *International Social Sciences Studies Journal*, 5(50), 6691-6700.
- Tanır, F. (2004). İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği. *İş Sağlığı ve Güvenliği Dergisi*, 17(4) Ocak – Şubat.
- Unat, Y. (2021). *Mısır Piramitleri Nasıl İnşa Edildi*. Bilim ve Ütopya: <https://bilimveutopya.com.tr/misir-piramitleri-nasil-insa-edildi> Erişim tarihi: 15 Aralık 2022.
- Üngüren E., & Koç, S.T. (2015). İş sağlığı ve güvenliği uygulamaları performans değerlendirme ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *SGD-Sosyal Güvenlik Dergisi*, 5(2), 124-144.
- Varan, A. (2022). *İş Sağlığı ve Güvenliği Açısından Elle Taşıma İşlerinde Snook Tabloları ile Reba Yöntemlerini Kullanarak Risk Analizlerinin Karşılaştırılması ve Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Algısının Belirlenmesi: Şeker Fabrikası Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Gümüşhane.
- Weinstock, D., & Slatin, C. (2012). Learning To Take Action: The Goals Of Health And Safety Training. *New Solut. Author manuscript*, 22(3), 255–267.
- WHO (1994). *Global strategy on occupational health for all: the way to health at work. Recommendation of the second meeting of the WHO Collaborating Centres in Occupational Health, Beijing, China*, http://www.who.int/occupational_health/globstrategy/en/, Erişim tarihi: 15 Aralık 2022.
- Yar, N.S. (2018). *İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Farkındalığı Üzerine Etkilerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yiğit, A. (2015). *İş Güvenliği ve İşçi Sağlığı*. 2.baskı. Bursa: Alfa Aktüel Yayınları.
- Yurtçu, A. (2015). *Amasya İl Merkezindeki MEB'e Bağlı Endüstri Meslek Liselerindeki 12.Sınıf Öğrencileri ve Meslek Dersi Öğretmenlerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkında Ön Yeterlilikleri ve Tutumlarının Tespiti*. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Gedik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

EKLER

1. ANKET FORMU

Konya İli "İtfaiyecilik ve Yangın Güvenlik Alanı" Kozağaç MTAL Öğrencilerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Bilgi Düzeyi Anketi

Bu anket, iş güvenliği kültürü ile güvenlik performansı düzeyini ölçmeye yöneliktir. Elde edilecek sonuçlar tamamen bilimsel bir araştırma için kullanılacak, bilgiler 3.kişilerle paylaşılmayacak, yalnız istatistik olarak değerlendirilecektir. Anket formunu doldururken göstereceğiniz ilgi ve katkılarınız için teşekkür ederiz. Ankete isminizi yazmayınız.

ANKET SORULARI

i. Cinsiyetiniz	: (...) Erkek	(...) Kadın			
ii. Öğrenim görmekte olduğunuz sınıf	: (...) 9	(...) 10	(...) 11	(...) 12	
iii. Daha önce hiçbir iş kazasından son anda kurtulduğunuz oldu mu?	: (...) Evet	(...) Hayır			
Aşağıdaki bölümde kendi davranışlarınızı ve düşüncelerinizi tanımlayan size en uygun seçeneği işaretleyiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1) İş sağlığı ve güvenliği hakkındaki sorunların benim değil, yöneticilerin problemi olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
2) İş kazalarının temel nedeni tecrübesiz bireylerdir.	1	2	3	4	5
3) İş kazalarının temel nedeni dikkatsiz bireylerdir.	1	2	3	4	5
4) Bazı durumlarda işin yapılması için risk almanın zorunlu olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
5) İş kazalarının nedenleri KKD (eldiven, maske, önlük vb.) kullanılmamasıdır.	1	2	3	4	5
6) Herhangi bir işlem sırasında KKD (Kişisel Koruyucu Donanım) kullanıyorum.	1	2	3	4	5
7) İş kazaları ve meslek hastalıklarının büyük bir çoğunluğu önlenemez.	1	2	3	4	5
8) İş kazalarını ve meslek hastalıklarını önlemek işverenin sorumluluğundadır.	1	2	3	4	5
9) İş kazalarını ve meslek hastalıklarını önlemek çalışanların sorumluluğundadır.	1	2	3	4	5
10) İş kazalarını ve meslek hastalıklarını önlemek devletin sorumluluğundadır.	1	2	3	4	5
11) Dersteki başarımızın iş güvenliğinden daha önemli olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
12) Tehlikeli bir olayla karşılaşma olasılığımıza karşı önceliğim kendi sağlığımdır.	1	2	3	4	5
13) Tehlikeli bir olayla karşılaşma olasılığımıza karşı okulumuzda her türlü önlem alınmıştır.	1	2	3	4	5
14) Kişisel Koruyucu Donanım (KKD) kullanmanın gerekliliğine inanıyorum ama acil işlerde KKD kullanmadığım oluyor.	1	2	3	4	5
15) Okulda kullandığım iş ekipmanlarının güvenlik konusunda yetersiz olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
16) İSG konusunda aldığım eğitimlerin çalışma hayatımda faydalı olmayacağını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
17) Yaptığım işle alakalı güvenlik kurallarını anlıyorum.	1	2	3	4	5
18) Okuldaki makine ve teçhizatlar da herhangi bir arıza meydana geldiğinde kendim düzeltmeye çalışırım.	1	2	3	4	5
19) Çalıştığım alandaki güvenlik sorunlarıyla baş edebiliyorum.	1	2	3	4	5
20) Arkadaşlarımla birbirimizin güvenliğine özen göstermiyoruz.	1	2	3	4	5

21) Tehlikeli davranışları kaza oluşmadığı sürece önemsemiyoruz.	1	2	3	4	5
22) İşi zamanında tamamlayabilmek için güvenlik kurallarını dikkate almıyoruz.	1	2	3	4	5
23) İş programı yoğun olsa bile risk almayı asla kabul etmiyorum.	1	2	3	4	5
24) Çalışanlar olarak, riskleri kaçınılmaz olarak kabul ediyoruz.	1	2	3	4	5
25) İş güvenliği konusunda periyodik yapılan değerlendirmelerin bize ciddi tehlikeleri ortaya çıkarmada yardımcı olduğunu düşünüyorum	1	2	3	4	5
26) İş güvenliği eğitiminin anlamsız olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
27) İş güvenliği için ön planlama yapmanın anlamsız olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
28) İş güvenliği uygulamasının önemli ve yaygın olmasını sağlayacak unsurun, kurallara uyulması için yapılan baskı olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5

Ek.3 Araştırma izni

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-██████████-605.99-63507401
Konu : Araştırma İzni (Ali GİRAY)

14.11.2022

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : a) Millî Eğitim Bakanlığının (Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü) 21.01.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı Genelgesi.
b) 07/11/2022 tarihli ve E-16190078-300-46863 sayılı yazınız.
c) 09/11/2022 tarihli Araştırma İzinleri Değerlendirme Komisyonu Tutanağı.

KTO Karatay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Ali GİRAY'ın "Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde İtfaiyecilik ve Yangın Güvenliği Alanında Okuyan Öğrencilerin İş Sağlığı ve Güvenliği Düzeylerinin Ölçülmesi: Konya İli Örneği" konulu araştırmasını uygulama talebi incelenmiştir.

Araştırmanın, Meram Kozagaç Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Müdürlüğünde eğitim gören öğrencilere eğitim öğretimi aksatmamak ve ilgi (a) Genelgede belirtilen açıklamalara uyulması kaydıyla gerçekleştirilmesi ilgi (c) komisyon tutanağı ile uygun görülmektedir. Müdürlüğümüze bağlı eğitim kurumlarındaki çalışmaların 2022-2023 eğitim öğretim yılı içerisinde tamamlanması zorunludur. Araştırma kapsamında yürütülecek çalışmaların 2022-2023 eğitim öğretim yılında tamamlanmaması durumunda Müdürlüğümüzden tekrar izin alınması gerekmektedir.

Araştırmada Müdürlüğümüz tarafından onaylanarak gönderilen veri toplama araçlarının kullanılması, elde edilecek kişisel verilerin gizliliği hususuna dikkat edilmesi ve araştırma sonucunun çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde elektronik ortamda istatistik42@meb.gov.tr e-posta adresine ve bir adet kitapçık olarak Müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir.

Arz/Rica ederim.

Murat YİĞİT
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:
1-Genelge (3 Sayfa)
2-Veli Onam Formu (1 Sayfa)
3-Katılımcı Onam Formu (1 Sayfa)
4-İş Sağlığı ve Güvenliği Bilgi Düzeyi Anketi (1 Sayfa)

Dağıtım:
Gereği:
KTO Karatay Üniversitesi Rektörlüğüne

Bilgi:
Meram İlçe Millî Eğitim Müdürlüğüne

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : ██████████

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : ██████████

E-Posta : ██████████

Keş Adresi : ██████████

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden ██████████-bad6-307f-af86-0983 kodu ile teyit edilebilir.

Bu belge, Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Ali GİRAY

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi :

2007, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Karabük Teknik Eğitim Fakültesi, Metal Öğretmenliği

2016, Selçuk Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Metalurji ve Malzeme Mühendisliği

Yüksek Lisans Öğrenimi : 2023, KTO Karatay Üniversitesi İş Sağlığı ve Güvenliği Ana Bilim Dalı, İş Sağlığı ve Güvenliği

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri : INTERNATIONAL MEDITERRANEAN CONGRESS held on November 16-18, 2022 / Mersin, Türkiye, Opinions of Vocational and Technical Anatolian High Schools Students in Animal Health and Agriculture on Occupational Health and Safety

İŞ DENEYİMİ

Stajlar :

2002, Otomotiv, Ford Otomotiv Sanayi

2006, Çelik Konstrüksiyon, Mol Metal

Projeler :

Çalıştığı Kurumlar :

2008-2009, Konya Meram Ayşe Sönmez İlköğretim Okulu, Ücretli Öğretmen

2010-2011, Konya Meram Gökyurt İlköğretim Okulu, Ücretli Öğretmen

2011-2017, Selçuklu Halk Eğitim Merkezi, Usta Öğretici

2018-2018, Sarayönü Halk Eğitim Merkezi, Usta Öğretici

2019-2023 Necmettin Erbakan Üniversitesi, Meram MYO, Öğretim Görevlisi

Tarih: 27 Mart 2023